

TĖVYNĖS SARGAS.

39387

№ 1.

1904.

Atsakomasis redaktorius: **J. Lapinas, Tilsit.**

Rankraščius ir pinigų siųsti reikia:
**An das katholische Pfarramt Bilderweitschen
bei Eydtkuhnen (Ostpr.)**

Tėvynės Sargo knygos.

- J. Gerutis. Krylovo pasakos.* Iš rusiško proza persakė Atspausta kaštu „Tėvynės Sargo“ Tilžėje 1902. 148 puslapiai. Prekė 25 kap.
- Juozas Margalis. Volungė.* Eilės — pirmieji bandymai. Atspausta kaštu „Tėvynės Sargo“ Tilžėje 1900. 111 puslapių. Prekė 20 kap.
- Dėdės Atanaxo raštai. Obrusiteliai.* Galerija paveikslėlių iš maskolių gyvenimo Lietuvoje. Atspaudinta „Tėvynės Sargo“ kaštu Tilžėje 1898. Puslapių 76. Prekė 10 kap.
- Vaišgantas. Vaizdeliai.* Perspaudinta iš „Tėvynės Sargo“, Tilžėje 1902. Pysl. 60. Prekė 5 kap.
- Antanas Dailidė. Dailydė.* Perspausta iš „Tėvynės Sargo“, Tilžėje 1897. Pysl. 104. Prekė 25 kap.
- Sernas. Apie Sunaudojimą vandenu.* Priedas prie „Tėvynės Sargo“, Tilžėje 1899. Pysl. 99. Prekė 10 kap.
- Degtinės priešas. Blaivininkų knygelė.* Kaštu „Tėvynės Sargo“. Tilžėje 1899. Pysl. 16 2 kap.
- M. Valančius. Paaugusių Žmonių Knygelė.* Atspaut kaštu „Tėv. Sargo“ Tilžėje 1902. 104 pusl. Prek. 20ka
- Balsas Amerikiečių Lietuvių į Š Tėvą Leoną XIII. ir gyvenimai dviejų didžiųjų Dievo tarnų kun. A. Rudamino ir Žemaičių Vyskupo kan. M. Giedraičio, Prekė 5 kap.
- Bičių Knygelė — *Satrijos Raganos.* 30 k.
- Laimė iš Svetur, Drama 30 k.
- Neatmezgamas Mazgas — *Farsa.* 5 k.
- Kandidatas į Kunigus — *Dedes Atanaxo.* 25 k.
- Keidošių Onutė — *Savasis.* 10 k.
- Paaugusių žmonių knygelė — *Vysk. Valančiaus.* 20 k.
- Javų Mitalas 2 k.
- Kalendorius 1900 m. 15 k.
- Ivairūs skaitymai iš 1900 Kalendoriaus 5 k.
- Jubiliejus ir naudingi skaitymai 10 k.
- Lietuvišką Chrestomatija kun. Miluko 50 k.
- Kun. Strazdelio raštai 10 k.
- Lietuviškos pasakos. Medega lietuviškai mitologiškai.
- Dr. J. Basanavičius. T. I. (baigiama pardavinėti) pr. 2 rub.
- Trakiečių Dzukų dainos, pusl. 88 60 k.
- Tvanas, istoriška apysaka H. Sienkevičiaus. Dalis I. 80 k.
- Tvanas, istoriška apysaka H. Sienkevičiaus. Dalis II. 1 rub.
- Kristijono Donelaičio Raštai. Pysl. 134. 40 k.

604305 № 1.

Tėvynės Sargas.

Mėnesinis laikraštis.

Gaunamas pas Rev. A. Kaupą už 1 dol. Scranton, Pa. Theodore Str. 114.,
pas Rev. A. Miluką, Shenandoah, Pa. North America ir pas J. Schoenke
už 50 kap. (Tilsit, Ostpr. Goldschmiedestr. 8).

Turinys.

Ižanga. <i>Taučius</i>	lap.	2
Bevardžių raštų užpludimas. <i>Taučius</i>	7	
Užmokesnis. <i>D Dumbrė</i>	10	
Du staršinu <i>Margalys</i>	17	
„Staršinos“ diena. <i>Margalys</i>	19	
Nozdrevas. <i>Pietaris</i>	22	
Jubiliejaus metai	26	
Eilės. Pašaukimas. Nulaužtos pušis. Vilkas piemeniu	27	
Senovės „kunigijos“. <i>Pietaris</i>	29	
Vanta	31	
Atminus kučių vakarą. <i>Vargdienėlis</i>	36	
Žinios. Mokyklų dalykai: Naujamiestys. Mokyklų dauginimas. Gruzdžiai.	38	
Valsčiaus dalykai Ramygala. Išardytos magaryčios	41	
Įvairios žinios. Krekinava. Žeimė. Kavarskas. Joniškys. Pašvintinys. Ukininkų apšvietimas. Ukės reikalai. Iš Dusėtų Apie sumaišymą mėšlų Sodininkų draugija (Šiauliai). Tytavėnai Kaip kitur žmonių gyvenama? — Iš Vieksnių. Laukžemė Panemunėlis. Viduklė. Utėna	43	
Maskolių persekiojimai. Į pravoslaviją virsta mūsų kareiviai. Maskolių pasityčiojimas. Maskoliškosios prieglaudos. Naujas „obrusenijos“ lizdas. Žmonių susipratimas. Maskoliai krinta ant bankroto. Iš Rakiškio	59	
Dar nuo ko mums reikia gintis? Lenkų tamsumas. Lenkiškųjų dvar- ponių rėdas. Sangokities cigonų! Žydu judėjimas (R. M.). Ukmergė. Smilgiai. Nauja karalystė. (R. M.)	64	
Lietuviškos spaudos klausimas	70	
Reikalavimas	71	
Redakcijai prisiūstos knygos	71	
Atsakymai.		

Ižanga.

Per 1904 metus

„Tėvynės Sargas“ eis, kaip ėjęs, jei Rusijoje spaudos nesulauksime. Negalima ir vilties turėti: iš visoko matos, juog Rusijos valdžia, tankiai paskelbdama apie savo norą duoti lietuviams, galų gale, spaudą, yra tik tušti vyliai dėl atitraukimo mūsų atydos nuo užsienio. Bus, kaip ir kada Dievas duos, o mūsų rankų nuleisti neprivalome. Todėl sukruškite iš naujo, rašėjai ir dovanų davėjai: dar nelaimėta pirmutinioji ir pamatinė mūsų tiesa — laisvė rašyto žodžio! Ką išsvajosime, svajodami? Ant rydienes darbą atidėdami, galime visą amžių „su gerais norais“ pragyventi, o kad numirsime, tik pragaras mūsų paminklų tetūrės: mūsų „gerais norais“ sau aslą išsigrįs. Norai, nors geriausi, tuščias dalykas; duokit šen darbą, nors mažiausį! Gaivinkite mokslus istorijos, matematikos, gamtos. Parcdykite, kaip apsiereiškia jūsų neramūs protai; sekite, kaip gyvena mūsų tamsūs sanbroliai — ukininkai, ir kaip su jais elgias „prastų žmonių jcdytojai,“ kaip ukmergiškiai sako; parodykite paveikslėliuose augštumą žmogaus šlovės, kad pasigviežtų, žemumą nešlovės, kad nusigrįžtų, — kas kiek moka ir gali: iš to krausis mūsų tautiškas turtas. Kertamies su nevydonais*) lietuviystės, o jie mums teisingai prikaišioja: tai ben. dirbtumėte, ką ant tuščio plepate! Žodžiais tik pajudiname, o darbais patrauksime. Užtat knygų, knygų ir laikraščių kuodaugiausia į Lietuvą! Spauzdiniai — tai mūsų galybė: šviečia mus pačius, neramina ruskius, nenorinčius mums tautiškos šviesos, o užgniaužti neištesiančius, godonę išveržia iš lenkų — kaimynų, kurie papratę yra mus niekinti.

„Tėvynės Sarga“ ištiko sunkus likimas: neprilankęs jam galingieji žmonės išardė jo redakciją, darbininkus išblaškė į tolimus kraštus, jų ištikimybę sumažino, gražojimais šelpėjus nubaidė. Bet lietuvių — sodiečių balsai šaukia: tik duokite, tik duokite — mums praverčia, mūsų juo pasidrašiname, mūsų jam per aštuonerius metus skūstis

*) neprieteliais.

papratome, mėš, jo ilgai negaudami, pasilgstame! Gražus ir reikalingi yra ir kiti laikraščiai, kaip štai „Kryžius“, bet šalip „Tėvynės Sargo“ dar gražesnis, nės jie kits kitą papildo: tikėjimiškų dalykų prideda „Sargui“, o gauna saują druskos ir paprastąsias žinias apie žmogaus vargšo sielavartus ir paskyrimą.

Lietuviai — apšviestieji ir turtingesnieji! „Sargas“ eis išvieno su „Kryžiumi“, nors atskirą katras sau kuną turės. Jūsų darbas ir pašalpa atras bendrą vietą, o jūs privalote tuodu abudu laikraščiu, idant kits kitą, kaip sakėme, papildytų, traukti iš už sienos ir platinti tarp tųjų, kuriems yra paskirti.

Duos „Tėvynės Sargas“ ir sekančiuose 1904 m. po tris lakštus spaudos viename sąsiuve. Paskesnieji redaktoriai nesuprato, kam dera „neslėpamoji“ dalis: ten buvo kitados talpinami visi mokslieškėieji ir literatiškėieji dalykėliai, nieko neerzinančio turinio, idant, atplėšus nuo šiurkščiosios dalies, drąsiaus galėtų ilgesniam laikui sulaikyti. Dėl keblumo antroji dalis nebebus atskirai numeruojama.

Turės kiekvienas „T. S.“ sansiuvas: 1. Įžengiamąjį straipsnį apie bendrus tautiškus reikalus, 2. Pasakojimus, 3. Eiles, 4. Mokslieškus straipsnius ir, ant galo 5. Žinias: a) apie mokyklų dalykus, b) apie valsčių dalykus, c) įvairias ir d) politiškas. — Žinios turės buti ne per plačiai surašytos.

Amerikiečių pašalpa.

— Su a. a. Vyskupu Valančiumi visados budavo daug kalbos su daugaliu pertraukimū. — Pasakojo mano pusbrolis: Vienaą sykį, mums bešnekant apie lietuviškas katalikiškas knygas „(Mokslą Rymo Katalikų“ jau rankose turėjau), kyla už lango netikėtas ergelys — verksmingas kaulijimas. Vyskupas krupitelėjo, atsidarė stalčiuką, pasiėmė saujelę varinių ir nekantriai išbėrė pro langą.

— Et, paskudztwo! — pridurė, susiraukdamas.

Kasgi nežino Vyskupo Motiejaus mielaširdingo duosnumo, kaip bado metuose šimtus penėjo ir dengė? Aš ir tai žinojau, juog daugumas tiesiog melžė jį vardan neturto, nėkados nepasikakindami. Tačiauš šitas prie pašalpos

„paskudztuos“ pridėjimas visados man buvo nemalonus. Krikščioniškai galvojant, dalinėjimas išmaldų vien tik dėl nusikratymo, vien tik, kad palangėmis nekaulitų, nustoja doriškos savo vertybės.

Mažne tokio pat įspudžio datyriau, gavęs žinoti, juog ir amerikiečiai — lietuviai su atžagaria ranka pernai doleriais parėmė „Tėvynės Sargą“. Visi žino, juogiai „T. S.“ business — intereso nedirba, ir nuo pat pradžios ir lyg pat šiai dienai iš dovanų gyvena. Septynerius metus šelpus vieniems lietuviams, ne sarmata buvo paprašyti, kad pašelptų ir kiti lietuviai, kad ir teip tolimi, kaip amerikiečiai, nės ir jų sanbroliai liko tėvynėje ir šviesos reikalauja, o iš Amerikos jų neaprupinsi. Juo nemaloniaus buvo išgirsti apie nekantravimą ant „įkirių“ kolektorių, ujmą ir rėkimą ant „T. S.“, kad jo „gyvasties prilaikymas yra tik nuduotas“, kad ne išaina kas mėnuo, nės „nėra keblesnio dalyko, kaip kad vieno numerio reikia laukti du mėnesiu“, kad visi rašėjai nuo jo atsitraukė, laikraštis tik vegetuoja ir tt.

Ką reiškia pasakymas: „Prilaikymas yra tik nuduotas?“ Stačiai imant, tai reiškia, juog paskutiniai laikraščio rėdytojai darbą savo atliko: et — bet, by tiktai atstumti numerį ir nuo amerikiečių dolerius gauti, t. y. reiškia amerikiečiams gerai žinomą humbug'ą, kurio likusieji sargiečiai išmoko.

Mano perdėtiniams pasirupinus, nuo dviejų metų nebepriguliu prie prilaikytojų T. S. gyvasties; juo drąsiaus galiu, nuošaliai stovėdamas, užstoti paskesnius. Stačiai sakau: nesisekta amerikiečiams pramanyti žodį „nuduotas“ apribavimui darbo likusiųjų sargiečių, kurie tikrai padarė, ką tiktai galėjo, ir užtatai jiems vien tik pagyrimas jų geros valios tepriguli. Jei truko išgalių, tai tokių, kurių doleriais neužlopysi: truko sistematiškai dirbančių, truko laiko tam, ant kurio galvos viskas suvirto, truko... et!

Tačiau, jei tame laike buvo pritrukę darbininkų, tai tas atsitikimas turi tik paraginti amerikiečius prie prilaikymo nors šio — tokio laikraščio, kol pereis krizis ir senieji vėl sugriž, nės atsitraukusieji jug neišmirė. Argi

tad butų geriaus buvę, kad ir dabartiniai „nudavėjai“ (sic!) prilaikymo butų šalin pasitraukę ir leidę laikraščiuvi visiškai užgesti? Ne! Ačiu jiems ir pašalpai iš Amerikos, „T. Sargas“ gyveno, lietuviams apsiblausti neduodamas ir tai ši, tai tą prie darbo ragindamas, o tasai tarpas jo gyvenimo tikrai vertas yra anų paaukautų dolerių.

Imkime gi tą išpeiktą ir paniekintą turinį. Tai rašydamas, turiu prieš save tik aštuonis numerius penkiose knygelėse. Apropovęs matau, juog turi 23 lakštus spaudos, t. y. tetrūksta vieno sulyg prižadėjimą, bet tolimesnieji N.N. stori, kaip girdėtis, ir tai atlygins. Pačiame turinyje šalip gausiausių žinių iš Lietuvos, surašytų vis teip, kad kiekviena šiundytų lietuvi apsidairyti (svarbumą tokio budo sutaisymo žinių pripažįsta ir kiti Prusų laikraščiai) kaip ant delno parodo jam reikalus, kurių silpnai apsišvietęs iš gudriai išgalvoto straipsnio nesupras: šalip tų, sakau, žinių randame tokius straipsnius, kaip: Dzidorių Dumbrės: Maskoliai nori nuo lietuvių žemę atimti. Kuo pabaidyti maskolius? Šiaudų Kulio: Tiesos įstatymai ir tikėjimo užkentimas. Pamokslas ant laidotuvių a. a. v. Baronaucko ir kitos biografiškos apie jį žinios. Apie Leono pop. Jubiliejų. K. S: Lietuviškos kilmės žodžiai finų kalboje. Apie nelaimingas pasekmes girtybės ir vartojimo degtinės. Sunaudojamosios draugijos. Žalios Rutos: Kelionė į Beuroną ir Tyrolių. Šatrijos Raganos: Apie tėvynę. Vaisganto Vaizdeliai: Tiktai niekam nesakyk! (sceniškas). Paskutinį kartą (monologas). Anukas. Myldė. Daugumas potogių eilių Balandžio, Margalio, Dagilėlio, Teisybaičio, Vaidelės ir k. O kame — Raseinių Magdė, Kirtinas, N., Žemaitė? etc. etc.

Ar tas turinys reiškia **vegetavimą**? Tebunie ir teip. Paklausiu gi nuo savęs: kurs laikraštis Prusų Lietuvoje „gyvena“? Žinodamas visų redakcijų pinigiską išteklių, sandarbininkų vaisingumą, platintojų energiją, galiu pasakyti, juog visi laikraščiai tuo tik laiku gyvena. O ir iš amerikiečių laikraščių, nors liuosiai rėdomų, kelintasis gali pasidžiaugti, juog visais plaučiais kvėpuoja? Dieve brangus! Kiek tai jie pelų ir visokių pablaškų turi sužėbėti, kad tik kulnus paskirtame laike pas prenumeratorius nuvykti!... Tad apie visus lietuviškus laikraščius anglai

ar vokiečiai gali pažymėti vardu vos tik vegetuojančiųjų; dėl mūsų gi, lietuvių, yra tai gyvenimas, ir jis bus toksai, kol mūsų atmosfera nepasitaisys: kad vasarių gyventojams dera citrinos, tai šiaurės gyventojams — tik samanės, bet ir jos lapų gyvastį prilaiko, ir jos neniekinamos.

Reguliariškas išėjimas Prūsų laikraščių, žinomas svarbus dalykas, bet visgi ne tiek, kad už nereguliariškumą net ant smerties juos vesti. Ir tame dalyke reikia turėti atžvilgis į sanlygas. Kas kraštas, tai kitokie prigimties ir žmonių gyvenimo apsirėškimai. Europoje tarpus yra kasdieniniai laikraščiai; Lenkuose — nedėliniai; Rusijoje — mėnesiniai; o mes tegalime turėti — „fliegende Blätter“, nės mūsų spaudinius reguliuoja ne tiek redaktoriai, kiek patsai Dievas ir jo Apveizda: nér sniego, nesugavo pasienio tarnai — turi tankiaus; pasnigo ar kita priežastis atsitiko — lauk ne „du mėnesiu“, bet pusę metų. Sulaukę užtat, nežiurime, kokiuo mėnesiu sansiuvas pažymėtas, bet kas parašyta; lietuviškos žinios ir raštai dėl mūsų nesensta, nės „dienos rupesčiai“ lietu visiškėji laikraščiai nei neužsiima. Paimkite, padėkime, numerius „Žinyčios“ ar „Kryžiaus“: argi ne vis tiek pat, ar jie pažymėti sausio mėnesio ar liepos? Perkame juos ir po 3—4 metų ir dar brangiaus mokame.

Tą nereguliariškumą lietuviškųjų laikraščių Prusuose aš seniai skelbiu kaipo sistemą, o ne jeibę: redaktorius, laiko nesuvaržytas, geresnę medžiagą surinktų ir geriaus ją sutaisytų, neg laiko prispirtas: o skaitytojams — by knygelė. Iš kalno užsimokančių visi Prūsų laikraščiai turi teip juokingai maža, juog ne į skaitlių nėra ko jų imti. Ant galo iš eilios statomieji numeriai ir jiems gali nurodyti užtektinai skaitlių sansiuvų ir spaudintų lakštų.

Teip tatai, broliai amerikiečiai! turėkite atžvilgį į mūsų sanlygas, ir savo mastu mūsų nemastuokite! Kas jaučia savo širdyje gerą norą ir toli budamas, buti naudingų tėvynėje likusiems broliams, tas teduodie į rinkliavą pagal galės kasmet, kaip duoda europiečiai. Daug ir ne norime: jei Dievas laimins, ir patįs šiek-tiek susigraibysime. Nelaimė, kad mūsų užmanymų vis daugiau, neg ištesėjimo: kitaip nereiktų prie tolimesniųjų rankos tiesti. *Taučius.*

Bevardžių raštų (anonimų) užpludimas.

Lenkiškieji laikraščiai skundžiasi ant užpludimo daugybės bevardžių raštų palaikių, popiergalių, vadinamų „Atsišaukimais“, „Pranešimais“, „Pakvietimais“, paprastais laiškais ir kitaip. Turinys jų — tai drąsus drabstymas purvais ant laikraščių ir tų įpatų, kurios „pažemių darbininkams“ dėl ko nors nepatinka. Tam tikslui teisybės nereikia: galią iš adatos vežimą priskaldyti, galią išreikštas mislis perkreipti, galią darbui kitokias intencijas pakišti, by tik atitraukti draugiją nuo nužvelgtos įpatos. Tas tikrai „žydiškas drąsumas“ tvoti jau gulintį, vyti bėgantį, šaudyti iš už kerčios, pažemiais pasiknisti, turintis ne visuomenės gerą, bet įpatišką neapykantą, išikerėjęs ne tiktai tarp kokių niekadarbių, mėgstančių vandenį drumsti ir sudrumstame žuvį gaudyti (tai labai pigi, lengva ir pelninga pramonystė), bet ir tarp tų, kurie save už tautos išrinktuosius laiko, tarp apšviestųjų.

Tai ne reiškia doriško sveikumo, doriško tų apšviestųjų išsilavinimo. Sviedimas ištolo purvinu raštu, bauriojančiu žmonių šlovę, argi geresnis už užpuolimą tamsiame vakare su peiliu rankose? Visokių pasaulyje yra „kavalierių“; bet nuo šitų šiuntinėtojų „atsišaukimų“ teip, sako, apkalbomis oras pasmirdęs, teip troškus ir sunkus pasidaręs, kad rodos gleivėti sušiundijimo nuodų pelėšiai, žemas dušias beėsdami, į visą draugijos nuomonę varvėti pradėję.

Galų gale pritrukę kantrybės; nedrąsus drąsumas saiką perėjęs, reikią tas oras prakuopti, piktžolės išravėti, — nuplėšti nuo veidmainių slapukų ličina, su kuria jiems teip gera. Kiekvienas doras žmogus privalas pirštais badyti tuos bevardžius — karžigius. (Žiurėk „gazeta Handlowa“, „Ogniwo“ ir k.).

Tarp lenkų tą darbavimos budą praplatino tik paskutiniuosiuose laikuose vis labiaus nerimstantis žydėliai.

Bet ir par vis dažniau regime apsireiškimus to paties darbavimos budo, prasidėjusio nuo padarymo prie „Varpo“ ir „Ukininko“ Redakcijos kasos ir komiteto spauzdinimai ir lipdymui atsišaukimų. Nešlovingo ir negražaus, kaip

Lenkuose, tikslo anoji Redakcija, žinoma, neturėjo; anaip tol, išspaudė ir išplatino keletą labai išmintingų išaiškinimų paniekintų mūsų tiesų; bet kiti atsišaukimai — garsūs šaudymai iš Prūsų į Petropilę ir į Lietuvos ruskius dėl jieškojimo kažkokių perplačių ir lietuviams nesuprantomų politišku tiesų, padarė lietuviams dvejomą skriaudą: 1) sukėlė prieš juos, kaip jau nebesykį buvo „Tėvynės Sarge“ pažymėta, policiją ir žandarius, davė jiems didžiausią progą šaukti prieš sugražinimą spaudos (tai tikra tiesa!); 2) sudemoralizavo pačius lietuvius, pamokydami juos, juog, bevardžių ličina užsidėjus, galima ir į artimesnius kaimynus taip pat drąsiai šaudyti.

Atsirado išklejuoti iškoneveikimai išpradžios kurių-ne-kurių kunigų, kaip tai: Šiauliuose, Suvalkiečiuose ir kitur; o paskui, kaip mums praneša, tas pats budas tapo suvartotas dėl atkeršijimo ir žemesniems įpatoms: palivarkų ekonomams ir net mergaitėms!

Rašėjai ir lipdytojai šitų biaurybių, paslėpę savo vardus, paslepia ir visą paprastą žmonišką švelnumą ir padorybę. Už menkus vaidus su tirščiausiu purvu sumaišo, o kalbą vartoja tokią, kokios nė miesto žulikai nevartoja, tepdami visokius niekus ant tvorų. Tokie žodžiai netiktai parašyti, bet ir niekam negirdžiant ištarti jau gyva sarmata. Ir sletiamės, juog išmanymas skaityti, rašyti ir net proklamacijas lipdyti ne sumažina, bet padidina prigimtą tamsuolių šiurkštumą.

Broliai — prasčiokai! Jei dar nesuprantate, kaip biauirus, vodingas ir pažeminantis dalykas yra pasaloms kandymas arba iš už sasparos mušimas, tai perskaitykite keletą žemiaus sekančių paveikslėlių iš tikro mūsų gyvenimo!

Prasčiokų vartojimą taip nešlovingų pragumų dėl atkeršijimo teisine neuztektinu protišku ir dorišku jų išsilavinimu. Bet kuo gali išteisinti tokį pat darbą žmonių apšviestų? Negut tik dorišku jų nesveikumu, mažu dorišku išsilavinimu. Ale tai būtų labai liudni dalykai! Jei žmogus, kildamas apšvietime, nekyla lygiai ir dorybėje, tai tiesiog taisos į „kavalierius aštrių peilių“: mokslas — tai peilis; juo didesnis, juo skaudesnę žaizdą padaro. Greičiaus

aiškinkime nesusipratimu tebesišviečiančių. Jaunuoliai — tankiausia geraširdžiai; nelaimė kad lengvamaniais, karščiuoliais tebebudami, viską pasaulėje norėtų saviškai išversti ir tai tuojau. Jiems nepatinkamos įpatos tiesiog ne turi tiesos gyventi. Jaunuoliai, visą „Ukininką“ pripildydami šmeižimais įpatų, gal nė nesapnuoja, kiek blogo padaro, o gero — nė kiek. Bet kad parašo į laikraštį ir tasai pritardamas priima, tai kartu priima ir dorišką užtat atsakymą ant savęs, ir žmogus žinai, prie ko turėti pretenziją ir ką kaltinti.

Blogiaus, kad grynus anonimus rašytus ar hektografoetus išplatina. Keletą metų atgal Liepojuje atrasta kopija rašto ant J. M. Žemaičių Vyskupo; susekta ir keno tai buvo darbas: buvusiojo klieriko, o paskui studento; tiktai apie tat užtylėta, nors paskui buvo spėjama ant visai nekaltos įpatos. Štai šįruden' pas kuriuos-ne-kuriuos kunigus paėtu su „Rigos“ kelio štempeliu vėl atėjo panašus blazgotijimai ant J. M. Žemaičių Vyskupo ir ant daugumo kunigų.*) Matyt, ir Jo Mylista tokiuos raštus apturi, jei skundžiasi ant kerštų „vieno kunigo, kurį Vyskupas iš vienos vietos į kitą mēto, o geresnės neduoda.“ Baisus tai yra aptarimas! Kiek jis širdies susigriaužimo gali nekaltam padaryti! Ir šito rašto dirbėjus esame susekę ir vėl tylėsime, kol viskas žodžiais pasibaigia. Bet matydami nekalto nuskriaudimą, turėsime galų gale pirštu nurodyti, juog tai ne kunigų, bet su kunigais susigiminiavusių ir dėlto daug žinančių darbas.

Ponai „apšviestunai“ ar dar „tebesišviečiantieji!“ Sarmata dėliotis slapukų ličina ir net iš „Rigos“ šaudyti, žinant, kad neklius atgal! Argi bešendieną anonimai yra paniekinti, sumindžioti kartu su pačiais rašytojais?? Išmintingesnieji gubernatoriai, kaip tai laikraščiuose skaitėme, pirmam savo prakalbėjime rupinos pažymėti, juog bevardžiams pranešimams netikės; maža to: su policija jieškos iš už tvoros šaudančių, savo pavardės pasirašyti nedrįstančių. Ale tokių perdėtinių nedaug. Mažne visi

*) Kochani Bracia! Szanujac stan biskupi dužo razy upominalismy biskupa Zmujdzi etc. (sic!)

įpatiškus užgauliavimus ima į širdį, jų neužmiršta ir rūpinas atkeršiti. Neseniai kard. Koppas į kalinį įsodino visai nekaltą kunigą (tai paskui pasirodė, tikramjam kaltininkui prisipažinus). Kodėl gi ir kiti ir kitur negali teip pat padaryti? O kame bebūs teisybė? Geriaus jau rašykite į „Ukininką“: ten jiems vieta seniai sutaisyta . . .

Taučius.

Užmokesnis.

Pas poną M. nuo senų laikų buvo už vietininką žydas Srolkė. Gyvena netol dvaro sulužusioje grįtelėje, kuri sykiu karčiamos vietą užstodavo. Žmonės mėgo vakarais ir šventdieniais lankyti Srolkę, o tasai suvis nepyko užtatai, dar tyčiomis pats kviesdavo keliu einančius pas save apsišildyti. Buvo rudas, kaip voveris, akis kaip nedeguliai mirkčiojo iš po mažų, retų blakstienų ir griežė kaip ylos kiekvieną žmogų. Ponui be galo buvo įtikęs, už ką žmonės vadino Srolkę dvaro kamisorium.

Kaip tikt budavo ponas pagers nuo ryto arbatą ir užsidegęs pipkę ant ilgo koto išeis į gonkas prasivėdintų, Srolkė, šmakst ir stovi priešais. Kepurę užpakalyje laikydamas, stulpo atsišlėjęs, pradeda tuojaus pasakoti, kas po dvarą girdėti, ką darbininkai veikia, — skundžias, kad kaskart sunkesni laikai užėina. Žmonės laisvės paragavę, — suvis išdykę, nieko nebebija, tikt veizėk, kad kas ką pikto nepadarytų. Kiekvieną malonėk, kiekvieną vaišink, o iš kur reik užtekti visam kam — bėdnu esant, baigdavo visuomet didį nuliudimą nuduodamas, Srolkė. — „Tas tiesa, pane tego, pritaria ponas, o kas girdėti apie vainas?“ Užmiršau čia pridurti, juog tame laike lenkmetis ką tikt buvo prasidedąs.

„Ui kokie dabar neramūs laikai užėjo, kad pons žinotum. Mano žentas vakar iš Šiaulių sugrįžo, sakos girdėjęs žydėlius šnekant, buk šioje nedėlioje didi batalija ties Papylio buvusi, lenkai baisiai numušė maskolius, pilnais vežimais sako vežę negyvus ir sužeistus kareivius.“ — O tai gerai, pane tego, žinos jie kas tai męs lenkai esame,

kepurėmis juos užmesime, visus kaip varles išmušime, tegul tikt sukiltų visi musiškieji, oho, — Polšėa tur but atgai-vinta, šukterėjo ant galo ponas ir sudrožęs su kumsčiu į suolą, paleido iš burnos dumų baltą sraują. Biškį atsi-putęs vėl užklausė žydėlio: O ką žmonės šneka? — „Nu žmonės, žinoma durniai, jie sako — ponai dirbą maištą, kad žmones vėl po savim pamušti,“ paaiškino Srolkė.

„O tai chamai, gailu kad jie paliko liuosi, parodyčiau aš jiems, kaip reikia ponų klausyti! Mano titelio nabaš-ninkas, laike pirmojo maišto, liepė dešimtąjį iš valsčiaus vyrišką į kariumenę imti, o aš liepčiau iš kiekvienos šeimynos bent po porą vaikų į mišką varyti, ir kaip matai čelas plitonas pasidarytų“... Ar žinai ką, Srolkė, — po valandos atsiliepė ponas, — tu pereik per sodžius ir pašnekėk žmonėms, kad jie nebijotų eiti į lenkų vaiską, pas mane yra parsiūstas lenkų manifestas, tenai aiškiai pasakyta, kas padės tėvynę gelbėti, gaus paskiaus du kart tiek žemės, kiek dabar valdo ir dar didžias dovanas pinigais, už visas gi pragaištis bus dešimteriopai atly-ginta; kasgi neis su mumis, nuo to bus viskas atimta ir į pustąją žemę bus ištremtas, — tu jiems teip pašnekėk, užbaigė ponas su didžiu persitikrinimu.

„Pašnekėti galiu, bet nežinau, ar klausys kas manęs, tie muzikai nori jau nuo manęs paskutinį žemės sklipelį atimti, ką ponas, dėkui, buvai man davęs, sako prie sodžiaus prigules,“ čia Srolkė teip susigriaudino, kad toliaus nieko nebsakė, tikt trynė akis su alkune.

No, no, nebijok, padrašino ponas gluosnuodamas žydo petį, už manęs buk kaip už muro, ir atsigrįžęs nuėjo į pakajus. — Tą patį dar vakarą atpuolė Srolkė be kvapo į dvarą, ir stačiai prie pono prilūdo. Apsižvalgęs aplinkui, pradėjo šnibždoms pasakoti, juog girioje netol dvaro apsistojo „len-kai“, jų vyresniasai siunčias tatau pas poną, reikalaudamas maisto, drabužių ir viso, ko tikt reikia „vaiskui“. Ponas tuojaus nukiutino prie ponios, ir kaip matai visame dvare pasidarė didis sujudimas: tarnaitės bėgiojo po visus kam-barius, bernai sukinėjos apie kutis, taisydami vežimus, kinkydami arklius, už poros valandų du vežimu prikrautu visokios naudos nupyškėjo girios linkui. Srolkė su jais

lygiai kažin kur išnyko. — Ant rytojaus ponas išėjęs į gonkas, neturėjo su kuo pasišnekėti, nes Srolkė visą dieną niekur ne buvo matyti. Trečiąją dieną ponas pagėręs nuo ryto arbatos ir pipkę ant ilgo koto užsidegęs, buvo jau beeinas į sodną pasivaikšotų, tikėdamas bene susitiksiąs kamenas su Srolke. Bet vos per slenkstį peržengė, — stabtelėjo kaip perkunijo trenktas: žiuri, vietoje Srolkės trejetas kazokų, barškindami šobliais ir bizunais mataruodami, drožia stačiai po gonkų. Ponui rankos nutirpo, ir net pipkė iš burnos žemen nukrito iš to išgąščio. Tuotarpu vienas iš prijusių kazokų nuo arklio nušokęs ir prie pono prisiartinęs atsiliepė maskoliškai: „Iš vyresnybės paliepimo turiu tamistą areštuoti ir pristatyti prie viršininko į miestelį, o jai geruoju nenorėsi klausyti, liepta surišti ir atvežti.“ Ponas norėjo dar kažinką atsakyti, ne tai teisinties ne tai subarti teip „nedalikatną“ svečių, bet negalėjo nieko pasakyti, tikt išmetė keletą atskirų žodžių: aš . . aš . . nieko, aš jums . . , bet kazokpalaikis neleido ilgai šnekėti, trinktelėjo tikt su koja į žemę ir sušukęs — marš, nuvarė vos gyvą poną pakalnen, ir įsodinę į ratus nubildino į miestelį prie kazokų esaulo. Iš ten ponas negrįžo daugiau į dvarą. Sąvaitei praslinkus, gavo dvare žinoti, juog daugybė aplinkinių dvarponių esą suimtų ir patupdintų kalinyje pavietavame mieste ir buk skundas ant visų davęs — Srolkė. Spėjo kad ir ponas M. tenai esąs uždarytas. Nusiminimas ponios ir dvariškų buvo begalinis, visi laukė, juog beveiziant apniks kazokai dvarą, viską nuplėš ir visus suėmę išvarys į kalinį. Teip praslinko dar pora sąvaičių. Vieną rytmetį umai įbėgusi prie ponios tarnaitė, pranešė, juog Srolkė susivokė ir nori su ponia šnekėti. Poni pati išbėgo priešais susitiktų, tartum butų brangio svečio sulaukus. Bet iš pradžios net nepažino Srolkės, teip buvo persimainęs. Vietoje nuskarusių trinyčių buvo apsirėdęs su juodu žiponu, naujais batais apsiavęs, ant pakaušio antsimovęs šilkinę juodą „jermulką“ o rankoje laikė kepurę su lapės kailiu atrestą. Išrodė mažne kaip tikras rabinas. „Ak koks tu geras esi, mano Srolkel, kad atėjai mūsų aplankyti, juog žinai, koki nelaime sutiko mūsų poną, kas galėjo misliti, kas čia butų liežuvį įkišęs, dejavo poni traukydama

pečius ir rankoms per strėnas daužydama. Srolkė gi su didžiu rimtumu į nusiminusią ponią veizėjo, tarsi rabinas blusą keindamas nubausti, antgalo gluostydamas barzdą atsiliepė: „Ponitel, — tamistos vyras yra geroje vietoje, jis dabar liko į Vilniaus kalinį išsiųstas, ten yr didis miestas, dėlto ir užlaikymas tur buti geras, bet aš poniai pasakysiu, jei poni nori, aš galiu tamistos vyrą išliuosuoti, man tikt porą žodžių reik ištart, o bus paleistas. Aš visur prieinu ir prie esaulo ir prie visokių viršininkų, mane pats gubernatorius pažįsta, nės aš dabar nuo karaliaus gavau dovanas už ištikiamą tarnavimą. Čia praskleidęs savo virsutinį žiponą ir rodydamas šviesį sidabrinį „medalį“, kabalduojant ant raudono kaspiniko, pridurė, — tatai už „userdije“, už gerą karaliui tarnavimą.“ „Bene tu tatai ir mano vyrą suėdei,“ šukterėjo poni, — pamačiusi spindant gelžgalį ant žydo krutinės, bet tasai nudavė, juog nenugirdo paskutiniųjų žodžių, ir toliaus skelbė savo pamokslą o ant galo užbaigė: „Jei poni duosi man tris šimtus, tamistos vyras bus liuosas.“ — Bijok tu Pono Dievo, ar tu ne atmeni, ką tau ponas gero yra padaręs, žemę dovanojęs, už tave prieš žmones užstojęs, o tu dabar mumis nori už tatai, kaip karklą nuplėšti!“

— „Nu, nepyk, ponitel, juog tatai ir aš tamistai noriu gerą padaryti, aš noriu tamistos vyrą išliuosuoti, tikt man reik už klapatą biškį — o ant galų galo ryškies, aš tamistos nenoriu verstinai verste man pinigūs mokėti, gink Dieve, aš ne toks žmogus; bet aš tikt tą tamistai turiu pasakyti, pridurė Srolkė, veizėdamas į nusiminusią ponią, kaip katinas į pelę, — juog aš viską žinau: aš žinau, ką ponas prieš karalių šnekėjo, aš mačiau, kaip dvaro bernai vežė į girią maistą, aš žinau, nu aš viską žinau, o tamistos aš nespriu . . . tatai norėjau valug geros pažinties tamistoms gerą padaryti, bet jeigu nenori — ryškities,“ užbaigė žydas, veizėdamas į kepurės dugną, lyg tartum butų norėjęs laukan eiti. Poni suprato, juog nedavus — nieko neveiks, pradėjo lygti ir ant galo, „sutiko Srolkė valug senos prietelystės“ už porą šimtinių padaryti teip, „kad viskas gerai pasibaigtų.“

Teip gerai pasipelnęs iš „pono prietelystės“, sugrižo Srolkė prie savo pačios. Tą patį dar vakarą, kad Srolkė

su savo šeimyna sėdėjo prie kugelio, į triobą įėjo ne tai keleivis, ne tai ubagas. Apdaras jo buvo apiprastys, bet nuo akių neišrodo ant ubago. Srolkė įstabiai pradėjo į keleivį žiūrėti, tasai gi merktelėjo biškį ir grįztelėjo savo smakra Srolkės šeimynos linkui. Srolkė suprato ko reikia; sušukęs vaikams, kad eitų laukan, įsivedė keleivį į alkerį ir uždarė duris. Čia nepazįstamasis atsargiai apsižvalges ištraukė iš užančio skepetą, kurioje kažin kas buvo įviniotas. Atmezgęs mazgą išėmė konvertą su didžia pečioti užpečiotyta ir vartydamas jį po Srolkės nose atsiliepė slaptingu balsu: Čionai yra labai svarbūs dokumentai, kuriuos rytoje butinai reikia įduoti lenkų „jeniolui“, jis netoli tėra, Butkunų girioje stovi su savo kariumene, tiktai ant visų kelių ir takų yra dabar užspręsta maskolių sargyba, jei pro ją prasmuktum su tąja gromata, gauni du šimtu rublių, vieną tuojau, antrą anoje pusėje, ir padėjo ant stalo šimtinę. Srolkė tarsi netyčioms užmetė akį ant rausvo popierėlio, ir net saldu jam pasidarė ant širdies, — vieną dieną toks pelnas, tai nejuokai, bet kaip čia padaryti, pradėjo galvoti Srolkė, krapštydamas sau peisus ir barzdą: malonu būtų tiek pinigų sykiu užvaryti, bet jei kas nutvertų, tuokart... Srolkė net mislit' biauřejos, kas tuokart būtų.

Čia dirstelėjo žydui į galvą, juog nėra ko bijoties, nes visi jį pažįsta kaipo ištikiamą maskolių tarną, dėlto nei kratyte nieks nekratys, ir lengvai galės tą gešeftą išvaryti. Visos tos mislios akies mirksnyje perbėgo per Srolkės galvą ir valandikę patylėjęs, sutiko išpildyti reikalą. Suruokavo, juog atėjunas eis po pirmą — bukelgėtaudamas, o Srolkė važiuos po paską bukį į turgų, — ir už miestelio įduos popierius tam pačiam žmogui. Tas naujas užmanymas, juog dabar galės gerai pelnyti iš abejų pusių, teip patiko Srolkei ir teip jo galvą apsėdo, kad nei pačiai ne ką daug šnekėdamas pradėjo ruošties į kelionę, ir vos tikt biškį diena prabrėško, iškirkino ant savo kuino miestelio linkui.

Po pat miesteliu sutiko du kazoku ant sargybos bestovinčiu; kad juos norėjo aplenksti, niekam nei „zdrastvu“ nesakydamas, vienas nutvėrė umai už apinasrio ir sušuko: „Stoi, kur važiuoji?“ —

„Nu, aš važiuoju su savo reikalu pas poną „načelninką“, mane pons viršininkas gerai pažįsta ir visuomet leisdavo eiti ir važiuoti; ko jūs nuo manęs norėte?“ — spyrėš kaip galėdamas žydėlis. — Nu jau nieko, nuo mūsų neišspruksi, vyresnybė liepė nieko ne leisti ir visus statyti prie pono viršininko — pervežėti.“

„Mislįjot aš bijau jūsų kratos; aš nebijau, jei reikia aš ir pats galiu nueiti, man ne dyvai pas poną viršininką apsilankyti, — kalbėjo Srolkė nuduodamas didžią drąsą, bet pačiam net utis užmirė iš tokios baimės, kaip pamislįj, kokios pasekmės gali dabar išeiti. Norėjo tuojaus po ratu pamesti tą biauų popierių, bet buvo apatiniosios švarkos skverne užsiutas; o antra tie budeliai kazokai teip užgulė iš abeju pusių, kad nei krust, baisu buvo ir pakušėti. Drąsino vienok pats save žydėlis mislidamas, juog gerai pažįstamas viršininkas, nieko prasto negali padaryti teip ištikiamam karaliaus tarnui, kaip jis Srolkė, jug neveltų medalį „za userdije“ gavo.

Kaip atsiminė apie savo medalį, teip tuojaus žydėliui geriaus ant širdies pasidarė. Važiavo kazokų tarpe drąsiai, bet kartu biškį atsargiai, kinklės pačios kažinko teip vat-virpėjo ir gana. Pastatytas pačiam viršininkui į akis, patėmijo su išgąščiu Srolkė, juog tasai yra jam nepažįstamas: ne tas, su kuriuo varydavo savo gešeftus; tat labai žydėliui į širdį įdurė. Galutinai vienok nenusimindamas pradėjo pats pirmasai teisinties verksmingu balsu: „Pone viršininke, tie žmonės mane suėmė ant kelio suvis bereikalo, išterliojo, išdirbo ir atvedė čia, lig tartum bučiau koksai maištininkas, o aš esu sau bėdnas žydėlis, aš niekam nieko prasto nesu padaręs, mane ir ponas esaulas gerai pažino ir, dėku Dievui, jokios prikabos ne buvo radęs, o dabar“ „Teip, teip, atsiliepė kazoku vyresniasai, įstabiai į Srolkę veizėdamas, — vaikai apsmaukykit biškį tą žydpalaikį“ . . .

Kazokai, nežiurėdami į žydo kliksmą, tuojaus prišoko prie jo ir pradėjo vienas smaukyti po pažasčių, o antras graibyti po kišenės. — „O čia kas? netikėtai sušuko vienas kazokas, nutvėręs už apatinios švarkos skverno. Prišoko ir pats viršininkas, ėmė čiupinėti, — girdi kažinkas šlama,

praardė skverną, žiuri — storokas konvertas buvęs užsiutas. Žydas nubalo kaip drobė, norėjo teisinties, bet liežuvis prikibo prie gomurio, norėjo griebti už popierio, bet viršininkas nubloško radinį ant stalo, o žydui kaip tėkš į žandą, kad jam net akis apžyro. — „Ak tu prochvostoi, maištininke tu,“ sušuko kazokų urėdas, kraudamas čeloms kirbinėmis navatniausių maskoliškių keiksmų. „Pakviest esaulą.“ Atėjo esaulas, pradėjo abudu skaityti perimtą raštą. Pasirodė gromatoje buvęs pranešimas vieno lenkų vadovo apie maskolių kariumenę, kuriai ketinta užkirsti keli ir girioje apspiesti iš netyčių. Laukti ilgai nebuvo ko, Srolkę išvedė i cipę, tuotarpu susirinko sudas, atvedė vėl Srolkę ir nežiurint ant jo teisinimos ir ašarų nusudijo nabagą — pakarti rytoj rytą. Išgirdęs savo ištarmę Srolkė sukrito ant vietos; išvilko ji ir vėl įdėjo į kalinį. Po valandos atsikutėjęs kaip katė priblokšta, pradėjo Srolkė rankioti savo misles, kame esąs ir kas bus su juo. Pats gerai ne išmanė, arba tikriaus sakant nedrįso misliti ar gyvas tebėra ar jau numiręs.

Į jo atmintį įsismeigė tikt vienas žodis, kurį vakar išgirdo, pons viršininkas pasakė.. ui biauru ir pamisliti ką pasakė.

Bet čia Srolkei dingstelėjo demen, ar tikt ne nori tie budeliai ką nors gauti nuo jo, dėlto teip ir gandina... ir pradėjo sau vienas rokuoti, kiek galima butų duoti kazokams, kad nuo jų atsikratyti: šimtas butų per daug, reikės iš pradžios penkias dešimtis pasiuloti, o jei bus mažai... — „Nu eikš, tu žydpalaiki, gana čia tau tupėti,“ sušuko staigiai ant pat Srolkės ausies kazokų viresniasai, įkišęs galvą į kalinį. Išvedė žydelį laukan, apstojo keli raiteliai ir nuvarė už miestelio.

Srolkė eidamas drąsino pats save, vis mislidamas, kazokai su juo juokus dirbą, bet kojos linko painiojos ant kiekvieno žingsnio, kažin dėlko pats neišmanė, arba tikriaus sakant nedrįso įsileisti į perdaug gilių galvojimų apie galą tų visų prietikių; žengė tikt nuleidęs galvą ir augštai raitydamas kulnus, lyg tartum po kokį stobryną šokinėdamas. Vis drąsino žydelis pats save mislimi, juog ne galės pražuti toks geras karaliaus tarnas, kaip jis, Srolkė.

Tikt kažin kaip užkliuęs už akmenio knaptelėjo teip smarkiai, kad kepurė žemen vos nenukrito, pakėlęs galvą pamatė suvis netoli... du stulpu, tarp jų skersinę su užnerta kilpa, — be ne kartuvės tatai šovė Srolkei į galvą. Čia jau drąsa suvis apleido „ištikiamą karaliaus tarną“, kojos nutirpo, tartum kas būtų po padu švino prileidęs, negalėjo nekaip jų nuo žemės atkelti, šaltas šiurpulis kaip žaibas tvykstelėjo per visą kuną, kad net plaukai pasišiaušė, o akys, kaip du baltu oboliu, išsprogo ant kaktos. Užsispirė žydėlis ant vietos ir pradėjo čipti ne savo balsu. Einas iš pasku kazokas spyrė apmirusiam Srolkei į pasturgalį, o antras nutvėręs jį už krutinės, pritraukė prie pat kartuvių. Čia viršininkas perskaitė išstarmę, juog Srolkė, gyventojas N. miestelio už suteikimą maištininkams žinių lieka nusuditas ant pakorimo. Srolkė ne ką daug išmanė iš to skaitymo, tikt išsprogintomis akimis dairės aplinkui, nelyginant kaip šeškas slastuose sugautas. Tuo tarpu kazokai palaipino žydėlį ant kedelės, užnėrė kilpą už kaklo ir spyrė kedelę su koja, kad net trinkuliais nurėdėjo. Srolkė norėjo nusitverti už ko nors, bet tikt mostelėjo aplinkui su rankomis, sugniaužė kamsčius ir pradėjo raičyties, kaip kirminas primintas. Veidas krauju pritvinko, pamėlinavo, liežuvis ištyso, akys dar labiau išsprogo ir teip baisiai spindėjo, kad net kazokai pradėjo atbuli traukties. Dar porą sykių šokterėjo kartinys, kaip žuvis ant meškerio ir pastyro visas, pradėjo išlengvo sukinėtis tai į vieną, tai į antrą pusę. Vėjas tuotarpu paputęs praskleidė viršutinį žiponą, iš po kurio ant tamsios taukuotos žydo krutinės kabaldavo ant raudono kaspiniko šviesus medalis su parašu „za userdije“.

D. Dumbrė.

Du staršinu.

Pas ukininką Raudonį buvo pokylis; susirinko daug svečių, gerta naminio alaus, protarpiais degtinę — užtat visi gerai įsvažgo. Moteris ėmė net ant srolų trepinėti, o viena — antra prasidrašino teip, kad net ant stalo užlipo. Žinoma — kas gal buti drąsesnis už ponią staršinieneį,

kuri tikis, kad kas nors ją nuo stalo su godone nukels ir krintančią su atsarga palaikys. Nekitaip ir buvo.

Tuotarpu vyriški buvo ramesni: vieni lošė kortas iš alaus, kiti Dievo dovaną siurbsnodami šnekėjos apie savo ukės reikalus, tretieji apkalbinėjo savo kaimynus, o du staršinu gyrės apie savo veikalus teip žingeidingai, kad daugumas, liežuvius padėję, klausėsi.

— Aš savo raštininką pramokinau — gyrėsi vienas. — Tu — sakau — lupata! Veizėk! kad aš ateinu pasirašyti ant kokių dokumentų (kaip žinai — dusyk per nedėlią), idant viskas būtų gatava. Jei teip bus, kaip ligšioliai, man reiks laukt arti vakaro, pakol jūs parašote, prie manęs tik pradėdami — atmink, aš tave nuo „sosto“ nudrėbsiu! — Antrą kartą sakyti nebereikia: ateinu, peržiuriu, prispaudžiu pečiotį ir namon. —

— Bet didei sunku . . . juk skaityti nemoki — įkišo liežuvį vienas iš klausytojų.

— Tai mat — prie visko gal priprasti: aš dabar pažiuriu ir žinau reikalą.

— Aš, tamsta — atsiliepė amato draugas — tarpininką anandai prirėmiau prie sienos. Ar žinai? Jis mane šaukia pas save ir sako: „Visus neįneštus mokesčius per nedėlią kad man surinktumei! — Nė, aš sakau — teip negali būti. Jei tamista išsigali, surink! Teip tuštame laike aš nevirkdinsiu žmonių! Aš pirmus metus staršina, — už senas skolas atsako anie. — Aš tau alga areštuuju! — Na, misliju sau — tu perkirtai per vagą. Parašiau tuojaus prašymą, kur pasakiau teip: Aš dirbti negaliu, — turiu amatą pildyti; kad man atimi maistą, tai prašau — atvažiuok užporyt, atimk man medalį, suvesk rokundas ir liepk išrinkti kitą staršiną. — Tarpininkas nieko neatsakė, susiraukė perskaitęs ir tarė: Važiuok namon, gudročiau.

— Teip mudu gerai pasistativa. Budavo seniaus staršinos raštininkui kojas laižys.

— O kas jis mums! lig ukininkui bernas.

— Žinoma, įsiterpė vienas — raštininkui reikia parašyti tai, kas jam liepta: jis mums nei ponas, nei teisdarys.

— Teip turi būti, bet ant nelaimės pas musų . . .

— Mudu paveikslu.

Tuotarpu įėjo pirmojo staršinos raštininkas. Abu asistuoja, su godcne pabučiavo jo ranką ir tarė: Ir ponas raštininkas nepadidžiavo prastų mužikų aplankyti! . . .

Margalys.

„Staršinos“ diena.

Į staršinas pas mus nelengvu patekti. Žinoma — nėra reikalo buti protingu, išmintingu ir teisingu: apie tai ant rinktuvių nei šnekos nėra; bet butinai reikia pastatyti už šimtinę degtinės, kad pranešti visus konkurentus. Žinoma — kamgi žmonės mokėtų „staršinai“ už „pasirašymą“, už „pečioties pridėjimą“, jeigu jis nebegalėtų nei rinkikų pamylėti (pavaišinti)! Na — nepaslaptis teipogi, kad „geri žmonės“ guodą — geidžia. — Mama! — sako kožnas kandidatas į staršinas prieš rinktuves — veizėk, jei pasiseks, tai net trejus metus o gal ir daugiau busiva guodotu. Nuvažiuosiva į miestelį, kožnas rodys į mudu ir sakys: Žiurėk, žiurėk! ponas staršina atvažiavo; eisiva į bažnyčią — kožnas duos kelį, kits dar ir kepurę pakels, o mudu girdėsiva iš šonų ir iš užpakalio: Ponas staršina eina. Ant pokylių, prie susėjimų, sude ir kur tik buvosiva — aš busiu ponas staršina, o tu poni staršininė. Ar tai ne garbė!? — Teip nekartą nukalbėjo ponas Kniupis su savo žmona prieš einant gultų ir abiem burna pati juokėsi. Atėjo rinktuvių diena. Kniupis anksti išsidangino į miestelį ap-rupinti gėralus; žmona truputį vėliaus atvyko su vežimu užkandos. Rinkikų susirinko bene 40, na ir pašalinių prisiterpė nemažiaus. Gerta ir valgyta sočiai, o kas nebetilpo, be didelio vargo išsikrėtė atgal, tik nežinau, kaip maloniai tai buvo potam šluostyta. Rinkikai nusprendė, kad Kniupiui pritinka buti staršina. Žinoma, kitaip ir buti negalėjo. Jo konkurentai jau prieš dvi nedėli pradėjo apie rinkikus glaudyties ir pramainė 25 rublinę, bet rinktuvių dienoje Kniupis ant tiek praviršijo visus, kad tiem nebedrąsu buvo ir vylioti rinkikus; užtat — kiti prisidalino prie Kniupio gertuvių ir už savo 25 gavo kartą sočiai atsigerti, kiti nosis nuleidę su ruksčiu veidu atsitraukė į

pašali. Penktoje valandoje po pietūsusirinko visi į valsčiaus „kanceliariją“ ir apgarsino Kniupį staršina. Iš to džiaugsmo jis pridėjo dar magaryčių ir, užsikabinęs medalį (blėti) įėjo drauge su raštininku į jo kambarį išduoti savo pirmutiniam draugui ir amate lig vadovui pietus. — Aš šiandieną jau staršina, o tu — mama — staršininė — vos vos galėjo nuo džiaugsmo iškalbėti Kniupis sėsdamasi. — Prasadėjo pietai — poniški: — užkanda buvo neprasta, išgėrimas teipogi nebet koks. Kalbėta apie įvairius reikalus, apie rytmetinius darbus, ir ponas staršina labai džiaugėsi, kad raštininkas malonus ir lipšnus. —

Po tokių gertynių ponas staršina miegojo gana kietai; ar tai iš papračio besivartydamas ar tai susisapnavęs — jis iškrito iš lovos, bet neatbudo ir keletą valandų išgulėjo ant aslos. Mušant laikrodžiui devynes, jis atsibudo ir nustebo. — Kur aš esmi? Guliu šalip lovos teip gražiam kambaryje! — Nieko nelaukdamas, jis įsikraustė atgal į lovą ir ėmė misliti, kur esąs. Jis atsiminė, kad vakar buvo staršinos rinktuvės, bet nebežino ir abejoja, ar ji į staršinas išrinko, ar nė.

Apsigraibstė po kišenes — šimto penkiolikos nėra. — Tai turi būti aš staršina — pamislijo. Bet neilgai jam reikėjo abejoti: ant krutinės išvydo biškį sulenktą medalį. — Ačiu Dievui! Ačiu Dievui! — ištarė keletą kartų su džiaugsmu ir krito laimingas į lovą. — Bene butų laikas kelties? Hm! juk tikrai laikas: dešimta!... Bet cit!...kažin, ar ponai patįs kelias, ar laukia, pakol juos pažadina? Hm... verčiaus gulėti, pakol žadins — drąšiaus... padaryti neponiškai, tai... Juk aš turi būti guliu pono raštininko kambaryje... Vakaras buvo pati drauge — kur ji? Turi būti į namus išvažiavo... Bet ir ji galėjo būti girta... Hm... kad tik kas nenutiktų!... ponas raštininkas dar nevedęs, o gaidukas iš jo nebet... Bet fui! ką aš teip sapnuoju, svajoju... poniški žmonės tokių niekų nedarys. — Tame laike įėjo pati. — Tai ir tu čia? O kur nakvojai? — Norėjau tave palikti, bet ponas raštininkas nepaleido, davė lovą. — Ir tvokstelėjo Kniupiui mislios į galvą, bet greitai jis nusiramino: — Hm... mano pati tai nebutinai šventa, bet jis žmogus poniškas... Aš ponas

staršina o tu poni staršinienė — ant galo prakalbo jis linksmiai. — Nepoilgo atsirado ir ponas raštininkas. — Šėndieną tuojaus reiks rašyti du kontraktu ir išduoti keletą teipjau popiėrgalių — žmonės jau laukia; veizėk — iškarto buk rimtas: ant kontraktų nesirašyk ir nedėk peėioties be penkių rublių; kiek reikalauti už tai už kitus popiėrgalius, aš prie reikalo šnipštelėsiu. — Mokėk jė, mokėk, ponaiti! jis nieko neišmano: pirmakartis. — Tylėk verėiaus! o kę tų išmanai? Mudu su ponu raštininku išvesime kožnę reikalę. — Klausyk, nesididėiuok! Tu sužusi... juk vardo pavardės nemoki dorai parašyti: išėina viena raidė lig spauzdinta, kita lig rašyta. — Teip... tai valsėcius apsiriko: tave reikėjo išrinkti į staršinas. — Tai ir mažne ginčas — įsiterpė raštininkas — viskas bus gerai, jei dirbsiva išvieno. — Tę dieną ponas staršina už savo pavardę ir peėiotį suėmė 17 rublių; iš tų pinigų raštininkas pareikalavo tik pusę. — Už kę aš tamistai duosiu? Juk ėmei už savo darbę nemažiaus už mane. — Mat, tamista, ir ėia ir ėia mano darbas; jei aš kę parašau, tai tamistai reikalas pasirašyti ir peėiotį prispausti, o nė — tai tarpininkas medalį nukabintų: teipogi — jeigu aš nekaulisiu, nespausiu — nieko nepeši... Dalinkimies broliškai: tamista ir man užteks. — Ėm... tiesę sako barzdyla, kad jė perkunas... Kniupis pakrapštė kišėnę, patrynė pilvę, lig blusai kandant, ir atidavė pusę.

Apie pavakarį ponas staršina su raštininku išsidangino pas ukininkę Briedį, kuriam buvo byla su kaimynu dėl vištų, nulesusių kanapes, ir dėl trijų karvių, piemens neat-sarga numynusių jo pievę. Žinoma tai byla didi: Briedis reikalavo aštuonių rublių. Vienę seredę jis jau buvo ant sudo, bet palikus kaimynui namie, byla atidėta ant kitos seredos. Briedis pratratino 3 rublius ir pagrižo be nieko. Užtat dabar jis užsikvietė staršinę su raštininku, idant ateinantį kartę ir be kaltininko bylą užbaigtų. Juk žinoma, kaip ponas raštininkas, o dar staršina norės, teip sudas spręs. Vaišės buvo gausios: Briedis nieko nesigailėjo ir pildamas degtinę ir alų su pasigerėjimu mislijo: Negailu! tai reikalingi žmonės. — Išvažiuojant ukininkas įbėrė staršinai kvieėių purelį, įdėjo alaus baėkelę, o raštininkui ne-

žymiai įspaudė porą rubliukų. Bet sėdant į ratus, raštininkas užmatė paršus ir gyrė juos, pakol Briedis neįdėjo du į maišą. Visą kelį važiuota laimingai, tik prie pat miestelio griovis pasipainiojo šalip kelio. Nežinia, ar kaltas arklys ar vežėjas, tik vežimas apsisuvo. Sunku buvo staršinai ir raštininkui dovanas gelbėti. — paršeliai, nesulaukdamai pagelbos, prigėrė; kviečiai išsiplaudė teip, kad nors vežk tiesiai į maluną; ir alaus statinikė butų nuplaukus; atokiai, bet ant laimės, buvo nedaug vandens.

Pagrįžęs pas raštininką, Kniupis rado savo tėvą. — Gyvuli tu! Dvi dieni neini namon, rugiai byra. Jei teip eis, blogai . . . vaikai vaikai! . . . — Tylėk, senis kvaili! Žinai, kas aš esmi?! Tu tik manęs vieno tėvas ir tai putiesi! Aš šendieną staršina: tai gi tėvas geras ir rupestingas viso valsčiaus.

Margalys.

Nozdrevas.

(Iš N. Gogolio.)

Pas Nozdrevą atvažiavo Čičikovas ne tai į svečius, ne tai su reikalu. Ištikrųjų dėl nupirkimo „išmirusiųjų dušių“, t. y. dar neišbręstų iš skaitliaus gyvųjų, mokačių pagalves, idant paskui jas į banką užstatęs kaipo tikrus savo baudžiaininkus, gautų daug pinigų ir galėtų pasakyti „likite sveiki“. Čičikovui padarius propoziciją, Nozdrevas atsako:

— Parduoti? Ag aš pažįstu tave, tu, niekše! Juk tu brangiai už jas neduosi!

— Ech, ag ir tu teipogi geras! Žiurėkite! Ar jos pas tave diementinės? atsakė jam Čičikovos.

— Na, teip ir yr. — Aš jau tave žinojau.

— Susimilk, broli! koks tavo žydiškas pripratimas! Tu man jas turėtumei teip sau stačiai atiduoti.

— Na, klausyk: kad tau parodyti, juog aš suvis ne koks nors skaldirninkas, aš už jasias neimsiu nieko. Pirk nuo manęs drigantą, o jas aš tau priedo duosiu.

— Susimildamas, kam man tas drigantas? — atsakė Čičikovas, ištikro nustebeš iš tokio užmanymo.

— Kaip kam? Juk aš už jį užmokėjau dešimtį tukstančių rublių, o tau atiduodu už keturias.

— Bet kam gi man drigantas? Kumelių aš nelaikau.

— Paklausyki, tu nesupranti: juk aš nuo tavęs dabar imsiu iš viso tik tris tukstančius, o likusį tukstantį tu man gali užmokėti ir paskui.

— Ale man nereikalingas drigantas. Te jį dievai!

— Na, tai pirki blesą kumelę.

— Ir kumelės man nereikia.

— Už kumelę ir širmą arklių, kurį tu pas mane matei, aš imsiu nuo tavęs tik du tustančius.

— Ale man nereikia arklių.

— Tu juos parduosiu. Tau ant pirmojo jomarko užmokės trissyk daugiau.

— Tai pats tu ir parduok juos, jeigu tikies trigubai paimsiąs.

Aš žinau, kad paimsiu, bei man malonu butų, kad ir tu pelnytumei.

Čičikovas padėkavojo už gerą jo prilankumą ir stačiai atsisakė ir nuo širmo arklio, ir nuo blesos kumelės.

— Na, tai pirk šunes. Aš tau parduosiu tokią porą, kad tiesiog šiurpuliai ima. Keurzos, su usais, plaukai, kaip šeriai, pasišiauši, šonkauliai, kaip bačka, išsiputę, — protu nesupaisoma, visa pėda gniaužtoje — žemės nelytis.

— Ale kam man šunes? Aš ne medžiotojas.

— Bet man malonu butų, kad tu turėtumei šunes. Klausyki, jeigu jau nenori šunų, tai pirki nuo manęs „šeina katarinką“! Man pačiam kaštavo pusantro tukstančio. Tau atiduosiu už 900 rublių.

— Al kamgi man ta katarinka? Juk aš ne vokietys, kad valkiodamos su ją keliais, pinigų prašinėčiau.

Toliau Noxdrevas dar gundė mainyti brikomis; ant galo prikalbino grajiti varcabomis.

— Sėsiu gi, — pamislijo Čičaikovs, — pagrajisiu varcabomis. Varcabomis aš grajidavau neprastai, o šnurta padaryti čion jau bus sunku.

— Gerai, tegu jau bus taip! Varcabomis grajisiu.

— Dušias statau į šimtą rublių.

— Kamgi? Gana, jeigu jos eis į 50.

— Ne, koks čia kušas penkios dešimtys, geriau jau aš i tą pačią sumą pridėsiu tau kokį nors vidutinį šunytį arba pečiotį prie laikrodžio.

— Nu, gerai! — atsakė Čičikovas.

— Kiek gi tu man duosi iš viršaus? — pasakė Nozdrevas.

— O tai dėlko? Žinoma, nieko.

— Nors tegu jau bus mano pirmuo judu žingsniu.

— Nenoriu, aš ir pats prastai graju.

— Žinome jus, kaip jūs prastai grajate, — kalbėjo Nozdrevas, stumdamas varcabą.

— Seniai neturėjau rankose varcabų, — kalbėjo Čičikovas, teipogi stumdamas varcabą.

— Žinome jus, kaip jūs prastai grajate, — kalbėjo Nozdrevas priešais stumdamas varcabą.

— Seniai neturėjau rankose varcabų, kalbėjo Čičikovas, teipogi stumdamas varcabą.

— Žinome jus, kaip jūs prastai grajate, — pasakė Nozdrevas, stumdamas varcabą, bet tame pat laike karvožiumi rankovės pastumėjo ir antrą varcabą.

— Seniai jau neturėjau rankose... E, e, broli! Kas tai? Pastatyki ją atgal! — kalbėjo Čičikovas.

— Ką?

— Ogi varcabą, — pasakė Čičikovas ir tam pačiam beveik laike pamatė beveik po pat savo nosimi ir kitą, kuri, kaip nurodė, smelkėsi į damas. Iškur jie čia atsirado, vienas Dievas težino. — Ne! — tarė Čičikovas, pakilęs iš užstalės: — su tavimi jokiu budu negal grajiti. Teip niekas neina trimis varcabomis išsykio.

— Kaip tai trimis? Tai tik teip per apsirikimą. Viena netikėtai pasistumėjo, ir aš ją atitrauksiu atgal, prašome.

— O antroji iškur atsirado?

— Kokia antroji?

— Ogi šita, ką smelkiasi į damas?

— Na, tai dabar! Tartum neatsimeni?

— Ne, broluti! Aš visus žingsnius skaičiau ir viską atsimenu; tu ją tik dabar čion patalpinai. Jos vieta ot kur!

— Kaip, kur vieta? — tarė Nozdrevas užkaitęs. — Kaip matau, tu broluti, išmislinčius!

— Ne, broluti, kaip man rodos, tai tu išmislinčius, tik nenutikęs.

— Už ką gi tu mane laikai? kalbėjo Nozdrevas. — Argi aš dabar imsiu klastausi?

— Aš tave už nieką nelaikau, tik nuo šios valandos nėkados jau nebegraijisiu.

— Ne, tu negali atsisakyti — kalbėjo Nozdrevas, karščiudamas. — Žaidimas pradėtas.

— Aš turiu tiesą atsisakyti, nės tu neteip graji, kaip pritinka teisiam žmogui.

— Ne, meluoji, tu šito negali sakyti.

— Ne, bra, tu pats meluoji.

— Aš neklastauju, o tu atsisakyti negali.

— Šitai tu manęs nepriversi daryti, su šaltu krauju pasakė Čičikovas ir priėjęs prie varcabų, sumaišė jas.

— Nozdrevas užsidedė ir teip arti prisikišo prie Čičikovo, juog tas turėjo du žingsniu atsitraukti atgal.

— Aš tave priversiu grajiti! Tai nieko, kad tujen sumaišei varcabas. Aš atmenu visus žingsnius. Męs juosius pastatysime vėl teip pat, kaip buvo.

— Ne, bra, darbas atliktas. Aš su tavimi negrajisiu.

— Tai tu nenori grajiti.

— Tu pats matai, juog su tavimi negalima grajiti.

— Ne, sakyki stačiai: tu nenori grajiti? — kalbėjo Nozdrevas, prisiartindamas dar labiau.

— Nenoriu, — tarė Čičikovas, bet dėl visoko pakėlė abi ranki prie burnos, nės dalykas ištikrų darėsi karštas. Šitas atsargingumas buvo suvis vietoje, nės Nozdrevas mostelėjo ranka . . . (*kurios Čičikovas nusitvėrė.*)

— Porfirai, Pauliuk! — rėkė Nozdrevas padukime, bandydamas išsisukti.

Atbėgo tarnai. Tai pamatęs Čičikovas Nozdrevo rankas paleido, supratęs, juog tai bus bereikalingas darbas. Jau tarnai griebėsi už jo; jau Nozdrevas, cibuką sugriebęs visiškai kibo mušti, — štai ant Čičikovo laimės ties namais suskambėjo skambalai ir suprunkštė arkliai užvažiausio vežimo, iš kurio išlipo kapitan — ispravnik.

Tuo pasinaudojęs Čičikovas išsprudo iš Nozdrevo rankų.

Dr. Vincas Pietaris.

Jubiliejaus Metai.

8 dieną gruodžio mėn. 1854 m. Popiežius Pijus IX apskelbė visiems katalikams, juog Nekaltą Prasidejimą Šv. Marijos Panos reikia laikyti už tikėjimo dalį (dogmatą). Šiuose 1904 metuose 8 d. gruodžio sueis lygiai 50 metų; todėl ir šitie metai vadinas pusamžiaus jubiliejumi Nekalto Prasidejimo Šv. Panos Marijos. Ta diena bus iškilmingai švęsta. Bet jau ir dabar, per ištisus metus Apaštališkasis Sostas pataria dievobaimingiaus prie Dievo Motinos melstis. Jo Mylista Žemaičių Vyskupas gražiame lotiniškame rašte į kunigus šitokią per sekančius metus garbinimo Dievo motinos eilę padarė:

1. Nuo 8 d. gruodžio m. 1903 m. per visus pusamžiaus jubiliejaus metus visas Šv. Panos Marijos šventes parapijų ir filijų bažnyčiose švęsti iškilmingai nuo pirmųjų mišparų su išstatymu Švenčiausio Sakramento. Tiems mišparams pasibaigus, atgiedoti Lioretanišką Litaniją, per kurią: „Karaliene be grieko pirmutinio pradėta“ triskart ištarti ir žmones su Švenčiausiu palaiminti. Po antrųjų gi mišparų atkalbėti su žmonėmis dalį rožančiaus ir teip-pat Litaniją atgiedoti ir žmones palaiminti.

2. Aštuntas dienas kiekvieno mėnesio per metus laikyti iškilmingą Mišią Votivą apie Nekaltą Prasidejimą Šv. Marijos Panos prieš išstatytą Šv. Sakramentą (monstrancijoje), o pabaigus — dalį rožančiaus, Litaniją etc.

Įspėjimas. Pačią dieną Nekalto Prasidejimo ir Dangunėmimo jau seniaus buvo suteikti *visuotiniai atlydai* tiems tikintiems, kurie išpildo reikalaujamas sanlygas. Kitomis-gi dienomis, kaip augščiau pažymėta, Jo Mylista Vyskupas savo ištikimybe suteikia 40 dienų atlydus.

3. Viesos maldos per gegužės ir spalio mėn. turi būti karštesnės.

4. Prie pirmosios Šv. Komunijos vedamuosius vaikus, prieš ir po jos karštai pasimeldus, rožančiaus dalį, litaniją ar karunką apie Nekaltą Prasidejimą su jais atkalbėjus, Dievo Motinai į globą pavesti.

5. Tingesnius paraginti prie tankesnių komunijų šv., įpač dienose šv. Marijos Panos.

Privatiškai-gi patariama yra žmonėms a) prie rytmetinių ir vakarinių poterių pridėti po 5 Sveika Marija; b) subatomis-gi, kad visi savo namuose dalį rožančiaus arba karunką Nekalto Prasiidėjimo su Litanija atkalbėtų; c) kad šventomis dienomis giedotų rožančių arba adynas Nekalto Prasiidėjimo ir teip neužmirštų puikiaus senovės papročio; d) kad Didį ir Saldžiausį Vardą Šv. Panelės garbindami, po Jos globa puldami pertrauktų neprietelystes, kerštus, nesutikimus, paleistuvystes, girtuoklystes ir kitus nusidėjimus; e) kad krikščioniškosiose dorybėse tvirtintųsi.

—(—) Eilės. (—)

Pašaukimas.

Romoj gyveno sau tulas lietuvis
Kurčias ir nebyla. Sykį pro rumą
Aniuolo einant, pajuto jis umą
Trenksmą, o buvo tai armotos šuvis.

Kruptelė, — ir išsirišo liežuvis;
Klust, — ir išgirdo varpų įvairumą.
Teip vienas šuvis staiga ir kurtumą
Ir nebylstę išgydė jam suvis.

Buvo vidudienis. Saulė spindėjo,
Žmonės žiopsojo, tai šen — tai ten ėjo,
Jis kryžium žemę gulėdams kalbėjo:

Dieve! Pagarbintas buk užtatai, ką
Mane atvedęs čionai į pat laiką,
Šuviu išgydei; palaimink dar sveiką!

Balandis.

Nulaužtos pušis.

(Latviškai parašė Rainis.)

Sukaukė šiaurė ir audros pakylo,
Ėmė pajurės senas pušis trenkti;
Augštos jų buvo skarotos viršunės, —
Neveikė slėpties nei nugaros lenkti.

„Tu mus nulauži, galybė nedora,
 Musų krutinė bet tebekvėpuoja,
 Dar tebesikelia galvos prieš vėją, —
 Juroje amžinas kerštas garuoja.“

Ir augšti medžiai pajurės nulaužti
 Renkas į kruvą lig kad susitare,
 Audrai atstato galingą krutinę
 Ir nuolatinę apreiškia jai karę.

„Bangos putoja ir stiprinos audros...
 Štojam' prieš jūsų smarkybę be baimės!
 Veikiat' jūs skaldyti mus ir nulaužti, —
 Žiurime męs bet, kur saulė auš laimės“.

J. Margalys.

Vilkas piemeniu.

Kad vilkas alkt' nenori, kožnas žino.

Bet kartą badas pilkį įkankino,

Ir jis, karštai bejieškodamas peno,

Stebuklą rado:

Piemuo avis miegodamas sau gano.

— Ee! marinsiu skaudų badą! —

Pamislijo, švikšt uodegą į vieną, antrą pusę —

— Avutė — tarė — man tu pietais busi.

Bet kaip čia? Ar kaip vilkui pulti ant avių ir piauti,

Ar lapės budu kvailią giminę apgauti?

Jam seilė varvia, rausvos akis žiba;

Jis žvalgosi, — piemens karklyne rubai kiba.

— Palauk, pamislijo, kad piemeniu pastosiu

Visas avis bežiurint sudorosiu. —

Ir žergia pamažu prie to kulyno,

Sermėgą velka, lazdą sukabina,

Užmauna ant galvos kepurę

Ir atsisėda pas avelių burį.

Sužiuri visos; kas čia? nepažįsta,

Bet artinties nei viena neuždrįsta.

— Cit-cit! Gi truputį prabylsiu

— Ir kvaišas butinai užvylsiu.

Bet kas čia duos? kad sušnekėjo,

Visi kulynai suskambėjo;

Piemuo miegalis atsibudo,
 Šuva nugandintas sujudo.
 Veidmainis vargšas bėga, griuva, —
 Sermėga mat už kojų kliuva,
 Inirtęs šuo spurenti šonų nesiliauna
 Piemuo-gi su lazda, privydamas, tik krauna.

Margalys.

Senovės „kunigijos“.

Ne teip tai senos gadinės, kada skyrė mūsų tautą ant dvejų dalių: žemaičių ir lietuvių. Laikuose Žigimanto Augusto, paskutinio karaliaus lenkų, iš Jėgailės veislės, mušdami pinigų dėl Lietuvos, dėjo ant jų greta žymę Lietuvos Augštosios — Augštaitijos „Vitini“ su žyme Lietuvos Žemosios — Žemaitijos, „Vartais“. Laikuose Mindaugo mūsų randame dvi kunigaikštiji žemaičių ir nemažai kunigaikštiji grynai lietuviškų. Tarpu grynai lietuviškų kunigaikščių mūsų randame keturis. Apart jų randame septynis nuo Ruškevičių, tris nuo Bulevičių ir keturis nuo Dievaltuvos.

Žemaičius mūsų gerai žinome. Truptį mename apie ežias senovės Lietuvos. Bet kur buvo tie senovės Ruškevičiai, Bulevičiai? Kur ta Dievaltuva?

Kur jie nei ne buvo, o vis šita dvidešimtis kunigaikščių buvo, nės apie jų buvimą paduoda ne mūsų istoriškai padavimai, tiktai svetimtautiški, kurie gali pameluoti, sakydami, juog Lietuvos nėkadoms suvis nebuvo, bet kurie ne turi jokios naudos meluodami, juog Lietuva buvo teip didelė, juog joje buvo į dvidešimtį didelių valdystų — kunigaikštiji (o kaip tada tarė, kunigystų).

Remdamiesi ant liekanų mūsų senovės ir ant metraščių lenkiškų ir rusiškų, mūsų žinome, juog didesnės valdystos — kunigystės dalinosi ant mažesnių — kunigijų. Tose kunigijose gyveno svietas ir laisvas, ir pavergtas — vergučiai. — Laisvas svietas — žmonės, valdė žemę. Laukai buvo išdalyti tarpu jų ant dumų. Ar prigulėjo žemė artojams, darbininkams, šėndien ne gali niekas tikrai

pasakyti. Vienok reikia teip misliti, juog kunigas, valdantis kunigija, negalėjo be priežasties žemę atimti iš ukininko arba jį pravaryti. Bet žemė ta vis vienok prigulėjo į valdoną — kunigą. Savo žaru kunigas, valdydamas žemę, turėjo klausytis kunigaikščio, kuris jam davė tą kunigiją — žemę. Kitaip sakant žemė prigulėjo pirmiaus kunigaikščiui, o jau paskui kunigui. Per tai ir užsiliko pas žmones nuo giliausios senovės priežodys: „Kur sėsti? — Sėski ant savo . . . pasturgalio . . . ir ant kunigaikščio žemės.“ — Bet ir kunigaikščio valdžia ant žemės buvo apribota tautiškomis tiesomis, senovių padavimais, papročiais . . . prieš kuriuosius ir kunigaikštis ne galėjo eiti. Teip neturėdamas sunų, tiktai dukteris, valdžią ant savo žemių jįsai negalėjo paskirti tam, kuriam jįsai norėjo, tiktai tam, kurį balsas liaudžio pripažino už geriausią. Vienok iš po šitos svieto valdžios mokėjo ant galo išsilaužti kunigaikščio valdžia, ir gadinėse Gedimino ir Vytauto mės matome, juog žemė ir liaudis priguli kunigaikščiui. Tiktai po susidėjimui su lenkais, kada ištvirko ir ant niekų pradėjo virsti, musų bajorai — kunigai, tada sekdami lenkų ponus, ėmė griebtis į valdžią ir veržti ją iš kunigaikščio sau ir paveržė teip, juog ant galo pagalios prieš baudžiavos galą žemė ir liaudis prigulėjo valdonui — bajorui. —

Aprašomose gadinėse Lietuva buvo išdraskyta į mažas valstijas labiau, nei kada-nors po tam laikui. Tarpu kunigų ir kunigaikščių buvo tiktai sąryšiai giminystos. Išnykus jiems, tulose vietose nyko ir visi kiti sąryšiai; kitose da užsiliko ant ilgesnio laiko sąryšiai politiški. — Teip ilgus laikus žymus buvo surišimas Piniškių kunigystės su vieša Lietuva, tame tarpe, kaip Polotiskių (Polocko) kunigaikščiai jau minėtose gadinėse siekėsi atsiskirti nuo Lietuvos, norints tartum ir giminystės ryšiai da buvo gana švieži. Tarpu Gardinų ir upė Priepetės tose gadinėse, kiek spėti gali, buvo kunigijos: Vilkaviškio, Šluotiškio (Slucko), Kletiškių, Detuvos, Piniškių, Bielskų, Balostako, Brastos, Baltos-Veižos, Draucinio.

Daugumas iš šitų kunigijų buvo beveik savystovės, tiktai skirtuose atsitikimuose minėdamos savo tautišką kraujo surišimą su vieša Lietuva.

Nuo vakarų šalies prie šitų kunigijų pridurmu gulėjo žemės aklų Juodvėšių, stiprių, narsių ir nožmių galinčių, ne pripažįstančių nei jokios valdžios nei jokios tvarkos, apart savo augštų tautiškų pajunkimų ir prie jų priderančių papročių. O visų pirmiausių pajunkimu Juodvėšių buvo: plėsti svetimus. Paprotys, kurį jie siekėsi visados užlaikyti, buvo: naudotis svetimu labu.

Dr. Vincas Pietaris.

Vanta.

Naujesnysis mokslas mums parodo, kad niekur nėra pastovio, kad visumėnėje teip-pat kaip ir prigimtyje, visur matyti nuolatinis plėtojimas.

„Iš Kautskio.

Galvijus dar tebe ganant pasisekė man perskaityti trumputę pasakėlę, „Vanta“ pavadintą. Vienas senelis, jausdams greitai miršęs, susišaukęs savo šeimyną, šiais žodžiais į ją taręs: „Greit jau aš mirsiu, liksite jūs vieni. Gyvenkite kupetoje ir vienybėje, nės tik tokiu budu nieks neįgalės jums pikta padaryti.“ Paskui, pareikalavęs vantos, siulijo kiekvienam iš ten buvusių perlaužti ją. Visi iš eilės mėgino, bet dykai, nieks negalėjo senelio uždavimo išpildyti. Tada senis, suardęs vantą, patarė laužyti skyrium po vieną ražiuką. Šeimynykščiai sulaužė ražiukus, išmėtė juos po aslą. „Vanta — tai šeimyna,“ tarė tėvukas, „iki visi ražiukai — šeimynykščiai laikėsi drauge, ne vienas iš jų ne galėjote perlaužti, bet kaip tik vanta — šeimyna tapo išardyta, tuojau sulaužėte ražiukus, ir vantos — šeimynos, kaip ir ne buta.“ Galvojęs apie pasakėlę maniau ne labai gudraus senio buta. Atsiminiau kaimyną Vaitekuną, kurio du sunu išėjusiu mokslus ir atsiskyrusiu nuo šeimynos kučiausiai gyvena, net dovanų parveža likusiems namie. Atsiminiau ir kitą šeimyną, Girdžių, kurio sunus ir dukters namie visi kupetoje sėdėdami, gyvena siauriose gričiose ir jau mėšlavežini prasidėjus pritrūksta mėsos ir užkulo viralams užsikulti. Girdžiaus piemuo pasakojo man, juog net pusvakario ne įduodą jam. Kyštelės plutgalį ir buk

sotus. Buvo jau pasinešinęs bėgti, bet tėvai liepė kęsti. Sako girdi ir Girdžiams tiek tesiranda, o kur tu dabar vidurvasarį rasi sau vietą? Teip man bedumojant ir matyte ne pamačiau, kaip mano galvijai atsidurė avižose. Čiupęs botkotį, kaip šuo kiškį pamatęs, skutau prie galvijų. Pripuolęs tuojau žalikei — margikei nugarą su botagu pernėriau, — ant avių tik surikau ir teip tvarką padaręs ganiau bandą ganykloje. Užėjęs augštą kupstą, samanomis apaugusi, susirangiau nuvargęs, ir į gyvulius žiūrėdams maniau sau dideliu ponu esąs. Juk suvaldyti tokią didelę gaują vien tik su botagu, tai ne juokai yra. Maniau sau, ką aš bučiau padaręs, jeigu duokime bulius butų mane ant ragų pamovęs. Net šiurpuliai mane perėmė.

— Daug jau metų praslinko — nuo to laiko, o tos pasakos ir piemeniškų minčių savo negaliu užmiršti. Tik dabar man rodos, juog tėvukas apie vantą teisybę kalbėjo.

Senovės žilos tyrinėtojai ir kiti galvočiai pripažįsta, juog žmogus, tai toks gyvulys, kurs tik pats vienas, be draugystės (su kitais) ne gali gyventi, nės jis esąs viešas gyvulys. Jeigu ir atsirastų kartais toks žmogus, kurs galėtų apseiti be draugavimo su kitais žmonėmis, tai būtų jis ar Dievu, ar teip jau koku bepročiu — ligoniu. Nurodo jie teipogi, juog žmogus visuomet gyvendavo kokiomis nors kuopelėmis mažesnėmis ar didesnėmis, kaip kada prisėidavo jiems. Budas gyvenimo prigulėjo nuo to, kaip sunku budavo atsirasti sau peną, gulyklą ir kitus būtinais reikalingus daigtus. Paskui jau dasipradėjo žmonės kaip gyvulius jaukinti ir laukuose javus auginti. Mokėdami speriau atsirasti sau užtektinai peno, pasistatyti pastogį, žmonės ir visti ėmė greičiaus. Kuopelės didinos, atsirado tautos. Tankiai tarp jų kildavo barnis, muštynės už laukus, gyvulius, miškus. Užkariavusi tauta vergindavo kitą, arba susiliedavo į vieną. Sustiprėjusi tauta užkariaudavo menkesnes ir tokiu budu pamaželiu atsirado dabartinės viešpatystės. Viešpatystėse jau kitoks gyvenimas negu senoviškose kuopelėse. Budas gyvenimo galutinai persimainė. Apart religijos ir papročių, kaip buvo senovėje, pirmiausia vietą užėmė tiesa. Dabartinė viešpatystė išduoda žmonėms visokius įstatymus. Senovėje

budavo laukai — miškai niekam įpatingai nepriguldavo, nebudavo savasties ant jų, kiekvienas galėdavo užėjęs vaisių nusiskinti ir sugrauzti, sučiupęs kiškį, ar nutvėręs kur paukštį išsikepti. Dabar jau kiekvienas plotas žemės turi savininką, kiekvienas menkiausias daigtas turi savo šeimyninką. Be to, kiekvienas savininkas stengiasi kuo daugiausiai į savo rankas susigrobtį turtą visokių (pinigų), prisipirkti kuodaugiausiai žemės, namų ir tt., tokiu būdu daug žmonių likosi be jokio turto. Tur, teisybė, vieną turtą — speką. Iš to tik tur pramisti. Per tai mokslo vyrai dalija dabartinį draugystę į dvi dali: turinčius turtą (kapitalą) ir beturčius.*) Pasirodo turtingųjų daug mažiau negu beturčių. Kamgi geriau sekas gyventi, ar mažesniai dalelei ar daugumai? Kiekvienas mato ir žino. Tur but sunku gyventi beturčiui, kad net šventieji ėmė vogti, kad nors šiek tiek aplengvintų jų vargus.***) Juk rodos, kur daugumas, ten ir geriau turetų būti tai ar negalima būtų taip sutaisyti gyvenimą, kad jei ne visiems, tai nors daugumai ne prisėitų badauti ir kentėti už tą tik, kad gimė beturčiais. Dabar menka žmonių kuopelė turėdama savo rankose turtą ir apšvietą, užveda tokią tvarką, juog iš vaisiaus darbo gryno pelno daugiau tenka jiems gauti, negu darbininkams. Kodėl gi darbininkai — beturčiai ne griebiasi už to paties ginklo ir nesistengia prisidėti prie įstatymų išdavinėjimo ir sutaisymo gyvenimo? Visoje Europoje darbininkai jau susiprato. Iš bendrosios istorijos matome, juog kur tik beturčiai pagerino savo buvį, ar tai kaslink turto, ar tai įpatingų tiesų — vis tai dėlto tik, kad susipratę ėjo iš vieno, visi petįs į petį. Anglijos darbininkų judėjimo istorija parodo, juog tada tik pasigerino jų buvis, kada jie uždėjo draugystes savo — trade unions. Naujoje Zelandijoje darbininkų draugystės net įvedė taksą užmokesnio už darbą. Ten darbininkui stojant į darbą net derėtis ne prisėina su visagaliu fabrikantu. Apie tą rupinas gerai organizuota draugystė. Draugystės ten turi tokią didelę įtekmę ant fabrikantų,

*) Tuli įveda dar keleta rušių. Prie beturčių priskaitau ukininkus. **) Šv. Krispinas. (?? Red.)

kad tie sutinka išrinkti tarpininkų sudą: pusiau iš darbininkų, pusiau iš fabrikantų, pirmsėdis paskirtas nuo valdžios. Tas sudas ir išriša visokius ginčus. Ir tur būti teisingas sudas, kadangi Naujoje Zelandijoje nebeatsitinka visai streikų. Ekonomistų literaturoje teip ir vadinasi dabar tas kraštas „žeme be streikų“. Be to kur tik daleidžia įstatymai, darbininkai stengiasi turėti savo deputatus (pasiuntinius) parlamentuose. Kadaigi išrinktųjų skaitlius nemažas, jie tur didelę įtaką ant išdavinėjimo įstatymų. Duokime Francuzų žemėje net ministeriu buvo viens iš tokių deputatų. Viskas tas gerai, kur daleidžia įstatymai. Bet ar gali turėti koki svarbumą toki kova Lietuvoje? Jeigu net apribuoti save tikslai tuo, ką daleidžia Rusijos įstatymai, tai ir tada galima nemaža naudinga padaryti beturčiams. Pavyzdžiui priminsiu čia nors sunaudojamąsias draugystes. Kaip gerai gyvena pas mus visoki pirkliai! Juk uždėjus sunaudojamųjų draugystę, visą dabartinį pirklių pelną užlaikytumei žmonių kišenėje. O pelnas nemažas: pirkliai parduodami pakelia prekę mažiausiai ant 15—20%. Rusų valdžia labai meiliai daleidžia įkurti tokias draugystes. Anglijoje tokios draugystės užsideda jau savo fabrikas, dirbtuves, nekalbant jau apie mokyklas, knygynus. Tuli ekonomistai atranda šiame atsitikime didelį svarbumą. Pagal jų supratimą sunaudojamąsias draugystės turėdamos savo fabrikas, savo sąnarius perkančius tuos išdirbius ir ne turėdamos savyje tikslo naudotis iš vaisiaus darbo darbininkų, butinai pagerins jų buvį. Turėsianti išnykti luoma pirklių, fabrikantų ir kitų mintaučių dabar iš to vaisiaus.

Kodėlgi Lietuvoje tėra tik 2—3 sunaudojamąsias draugystės? Kodėl duokime Latvijoje jau yra jų apie 100? Dėlto, juog pas mus žmonės tamsūs. Daugumas teip vadinamųjų inteligentų — dvarponių, tai koki tai luoma, kuriai panašią XX amžiuje sunku rasti kulturiškose šalyse. Pavyzdžiui gal buti nusprendimas Minsko Žemdarbių Komiteto Ponai — bajorai pripažino, juog „klapai“ net apie savo reikalus ir savo padėjimą negal turėti jokio supratimo?! Jeigu ir teip butų, tai kas kaltas? Nuo Minsko iki Lietuvos netoli. O mūsų dvarponiai, už ką jie save skaitosi? Jie

sakos esą atėjūnais.*) Iš kur jie atėjo? Nežino p. Zmudžin. Iš mėlyno dangaus tur but išmesti! Nabagai ištremtieji. Buvis žmonių jiems visai nerupi. Yra teisybė jau keleta šviesių įpatų, kurie darbuojasi ant visuomenės labo. Dėkinga Lietuva neužmirš jų vardų. Inteligentų — lietuvių, lietvomanais pramintų, apšvietos darbas iki šioliai dar tik ideališkas, stengėsi žmones apšviesti. Gražus siekis. Iš-eina, juog žmonės patįs tur rupintis apie pagerinimą savo ekonomiško buvio. Žmonės rupinas ir tik ar ne iš to rupeščio bėga į Ameriką. Inteligentai mano, pirma girdi žmones apšviesk, paskui jau rupinkis apie jo materiališką padėjimą.

Sociologai gi sako, juog vienas kitam nekliuvo: reikia butinai rupintis ir apie materiališką padėjimą. Tada tik apšvietos darbas atneš vaisius. Sunku linksminti save eilėmis ir apysakomis ant „tuščios širdies“! Apart sunaudojamųjų draugysčių Rusija daleidžia įkurinėti ukės arba žemdarbystės draugystes. Yra jau keleta tokių draugysčių Lietuvoje, bet jos susideda kuone vien tik iš „ateivių — dvarponių“. Kodėlgi nėra tokių draugysčių — ukininkų reikalams įsteigtų? Pavyzdis Finlandijos, Prūsų, Belgijos matyt neužima mūsų inteligentų galvas. Toks padėjimas atsiliepia butinai ant ukės Lietuvos. Ukė stovi labai žemai.***) Ukė iki šioliai vedama senoviška trijų laukų sistema. Kur-ne-kur tegali matyti dobilus. Vis tai dėlto juog nėra kam išaiškinti, nurodyti, patarti, pamokinti, kaip reikia žemę išdirbti . . . Reikėtų įkurti Lietuvoje visokias draugystes, žemdarbystes, sunaudojamąsias, šelpiamąsias ir kitokias, tai yra eiti keliu jau iširtu Europoje. Tokios draugystės atneš naudos ne vien tik iš pusės ekonomiškos. Kaip kiekviena draugystė, ratelis pripratins juos prie viešaus gyvenimo

*) Kraj 19 20/IX 02 r. „Knowieska gub.“ Zmudžin.

**) Pabaigoje rugpiučio buvusi Vilniuje Lietuvos paroda kuogeriausiai patvirtina mano mintį. Visa paroda buvo užversta visakiomis mašinomis, didžponių — dvarponių gyvuliais; sodiečių gi darbo pristatyta klumpės ir vyžos. Daugiau beveik nieko, neskaitant vargonų sustatytų iš molio rudžikių ir kitokių pramonelių, liudijančių tik apie abelną gabumą ir mūsų žmogaus.

(kiekviena draugystė tai priangys parlamento), privers juos godoti kiekvieną žmogų — kaip žmogų ir kariauti už savo ir kitų tiesas. Tokia gi karė pagal garsų Vokietijos juristą — dabartinį rektorių Berlio Universiteto Gierckę — yra kuogražiausiu paskyrimu kiekvieno inteligento. Galima rodos daleisti, juog ir vienam ne sunku norint kariauti ir darbuotis, bet kaip tai sulyginti darbą ratelyj su įpatišku darbu? Nekalbant jau apie tai, juog darbas vienos įpatos dažniausiai vienpusiškas, turi apribuotus siekius, jis daugiausiai stengiasi rupintis apie savo pelną. Darbas gi viešas susirinkimuose sumažina tąs egoistiškas žmonių buvio puses, o išaugština altruistiškas. Mirus gi vienam sąnariui draugystė ne dingsta, bet varo savo darbą tolyn . . .

Dėlto teip stengiasi apšviestieji žmonės įkurinėti visur draugystes ir dėlto teip bauginasi jų tie, prieš kuriuos jos kariauna. Dėlto dabar man rodos ir aišku butų, ką norėjo pasakyti senelis, kalbėdams apie „Vantą“.

P. T.

Atminus Kučių vakarą 1902 m.

Kas nežino apie kučiu vakarą, kam nepasiliko atminyje toki brangi šventė? Kiekviena šeimyna stengiasi atlikti tą vakarą pagal išgalės iškilmingiau. Peržvelk per visą Lietuvą skersai ir išilgai, persitikrinsi, kad tą dieną pas visus koks tai nepaprastas dvasiškas jausmas. Nežiurint ant vargų ir suspaudimų, ant visokių persekiojimų, vienok visų linksmi veidai ir ant lupų saldūs šaipai. Paklausk kiekvieno mažvaikio, koki šendien šventė, žėdnas atsakys, kad šendien kučios. Senuoliai ir tie tartum atjaunėję sulaukę kučių — O! kaipgi laimingi, kurie gal tėvynėje tarp savųjų apvaikščioti iškilmingas šventes! Man dalis skyrė kitaip, jau daugel metų kaip apleidžiau tėvynę ipač dėl duonos kąsnelio. Per tą laiką prastojau mylimus savo tėvelius. Taikindamasi su aplinkybėmis gyvenimo likau vienas, kaip paprastai sakos senas jaunikaitis. Prie visų mano aplinkybių priminus kučių vakarą 1902 m., noriu pasidalyti su skaitytojais T. S. Turbut garbingi skaitytojai bus kantrūs ir nepasipiktins šuomi straipsneliu, nės žinau,

kad T. S. teskaito tokie pat vargšai kaip ir aš rašėjas. Inteligentai mūsų visai mažai teskaito lietuviškus laikraščius, nurodydami, kad tai yra piemenų darbas, o rašytojus inteligentus tai galima suskaityti ant pirštų vienos rankos, išimant keletą kunigų.

Oi! toli nuvažiavau, reikia grįžti prie dalyko. Kuomet visi žmonės užsiėmė linksmomis mintimis — man likimas skyrė sirgti. O vienstypiui žmogui kaip tai sunku. Nors turiu keletą genčių, draugų ir pažįstamų gana gerą skaitlių, bet kai žmogus susergi, visi tave apleidžia. Sveikieji šoka, linksminasi, o tau gulinčiam rodos kad jau visas svietas baigiasi. Paskirtose valandose ateina kaimyno tarnaitė, paklausia, ko reikia, šį-tą apruošia, ir vėl vienas gulėk. Paskui ateina gydytojas, kasdien tas pats klausimas, tas pats krutinės padaužymas, rublinę paima ir vėl Sudiev.

Po išėjimo gydytojaus perneša paskirtus vaistus, ir vėl vienas. Eina diena už dienos, vis bėgis tas pats. Pažvelk čia apie tave, tos pačios plėčkos su vaistais, aplinkui vis receptai įvairaus dažo, tie patys užkampiai ir visas kambarys netvarkoje, o tu guli ligos suspaustas: čia tau tie patys sopuliai, tie patys jausmai, ne tik kuniški, bet ir dvasiški prisiriša, įpač dėl to, kad žmogus jaučiasi nuo visų užmirštas. Klausi pats savęs, dėlkogi tai aš jiems nereikalingas, ar tai mano kaltė? Dieve tu brangus, juog ir aš norėčiau buti tame susirinkime, kur mano draugai, kur vienokios mintis, vienokia meilė tėvynės. Per priedartą išsiveržia ai! Kaip sunku kentėti... Tuo tarpu apmąščiau, kad ne man dabar apie tai svajoti. Ir vėl užaina ant atminties, kur pradingo laimingiausios mano kudukystės dienos, paskui paaugus draugai, tarp kurių linksmi bėgo laikas? Kur tos laimingos valandos pirmutinės meilės, praleistos su numylėta N., kada svajojau juog busiu laimingu su jaja per visą gyvenimą?! Ar-gigal buti laimingesnis amžius kaip jaunystė? paskui susivieniti su mylima įpata, pasidalyti širdimis, užsigyventi tykame užkampelije ir sukti sau šeimynišką guštelę? Juk jausmai meilės suteikia gyvenimui gražiausias ir garbingiausias mintis, nežiurint ant to, juog tose mintise nėra nieko įpatingo nei naujo jos prieinamos kiekvienam. Ir vėl iš-

siveržia sopulingas ai! . . . Svetas veidmainingas, svietas apgaulingas nebegal jau jam tikėti. Tuo tarpu įeina kaimynė klausdama, ką-gi prirengti kučiomis? Ir vėl ai! Dieve brangus, šendien kučios, o aš lovoje jau antrąsavaitę ligos suspaustas sergu. Bėga diena už dienos, naktis už naktį man vis blogyn. Apsidairau, aplinkui vis ta pati grabinė tyla viešpatauja, tik laikrodis galvugale krebžda kaip žiogelis pievoje. Štai ir kučių vakarėnę atnešė. Vos tik išsiritęs prisiriugliau prie stalo. Pagal paprotį mūsų bočiu sumečiau poterėlius ir meginsiu valgyti. Paėmęs aplotką pamąščiau, gal jau man paskutinė kučių vakarėnė, gal paskutinė aplotka, o aš vienas nėkam vargu pasiskusti, ne su kuom sopuliais pasidalyti. Pradedu valgyti, bet sugromuliuoto kąsnio negal praryti, viskas negardu! Ir vėl atmintyje stovi laimingesnios kučios, praleistos tėvynėje tarp savųjų. Dabar jau ne veltu išsiveržia ašaros ir ne apsakomas gaudumas suspaudžia širdį. Ką-gi turiu daryti? Prastota visa mano viltis, suvėluotas gailėsis, prie ko pagalbos šaukties?

Prie Tavęs o Jezau nukryžia votas, juog tu kentėjai daug daugiau budamas Dievu; paguosk ir mane didžiausį nusidėjėlį ir nuo visų apleistąjį. Apkabinęs kryžiu aplaiščiau gaudžiomis ašaromis tikėdamasis mylistų nuo V. Jezaus. Ir užties neapsivilau, nės po keletą dienų pradėjau vaikštinėti. Ir šendien ačiu Dievui užsidarbaudamas ant duonos kąsnelio, pagal išgalės krutu ir tėvynei, laukdamas ateinančių linksmesnių kučių . . .

Vargdienėlis.

Žinios.

Mokyklų dalykai.

Naujamiestys, Panevėžio p. *Vaičių nuo lietuviško mokslo vaikymas.* Pabaigoje lapkričio mėn. Naujamiesčio uriadnikas T. Wirkauskys, nuduodamas jieškojimą šaudyklių, įsigriovė į trobą, kur keliolika vaikučių mokės lietuviškai skaityti. Kitas turėjo rankelėse elementorių, kitas jau knygelę. Įeinant maskoliui, tuoj visi nublašė knygeles

čia pat ant suolo, o uriadnikas visas jas susirinkęs išsivežė ir sako jau pristatęs asesoriui, apskųsdamas ir tą ukininką, pas kurį vaikai buvo, ir tą žmogų, kurs juos mokė. Wirkauskys perlabai darbštus policeiskys. Vostik šįmet atvykęs į Naujamiestį, tuoj pradėjo tarnystę nuo apuostymo škaplierninkų ir vargais-negalais atrado — vieną tik kalendorių. Raportavojo džiaugsmingai, bet nieko nelaimėjo, nės viskas nutilo. Matyt, kalendorių dabar nebepersekioja. — Vaskoniečiai (tai atsitiko Vaskonių sodžiuje) matyt, dar nėra kariavę už lietuvišką vaikų mokymą, kad nemokėjo vaikams įsakyti, juog maskoliui įeinant, knygelės ir popieriai reikia užančio kišti ir nuduoti, juog bovijasi. Teip galima akis burliokui apvilkti, o kad ir neįtikėtų, tai visgi negalėtų prisikabinti, neturėdamas mokslo vadovėlių rankose. Pradėjus po užančius graibytis, nors teip daryti neturi tiesos, vaikai gali išbėgioti laukan. Tai viena. Antra, kad nebutų liežuvnašų, niekas ir nežinotų, kas po sodžius dedas. Ne tiek policeiskius, kiek šitokiuos judošius — pardavėjus, bauskite nešlovės vardu ir nesidraugavimu su jais. —

Čia yra pažymėtinas dalykas, kaip ruskių valdžia nemoka sutaikinti savo reikalavimų su vietinių gyventojų reikalais. Neleidžia, padėkime, mokėtis lietuviškai skaityti, o maldaknyges leidžia turėti, nors žino, kad tai paslapčiomis iš Prusų atkeliauja. Dar didesnis dyvas, juog bausdami už užlaikymą „naminių mokyklų“, labai džiaugias, kad vaikai, atėję į valsčiaus mokyklą, jau pramokiti „savaip“. Pirmutinys valsčiaus mokytojo klausimas yra: Ar jau pramokėtas „savaip“? Jei pramokėtas, mokytojas sako: Tai gerai! nės jam pusė darbo belieka supažindinti vaiką tik su kitokia išvaizda literų, ir jau vaikas skaitys. Jei vaikas dar nepramokėtas „savaip“, tai mokytojas teip vaipos, kaip kad norėtų pasakyti: Eikite jęs šalin nuo mano mokyklos! neškite nuo manęs tą didį klapatą — išmokinimą skaityti vaiką nežinomoje kalboje! Kad vaikas išmoktų skaityti ruskai, turi visupirmu permaintyti tuos žodžius, kurie reikia iš literų sudėti, t. y. turi pirma šiek tiek kalbos pramokti. Kitaip ką-gi jis žinos, ar gerai tarsnius sudėjo, ar negerai? Bus viena tik kankynė. Tai

kodėl gi gina „savaip“ mokėtis? Juk lietuvių vaikai, lietuviškai pramokę, neatsisako nuo rusiškos mokyklos ir rusiškai pramoksta. Ne, lietuviai! Persekios jus ar ne persekios, kentėkite, sukietės, kaip išmanydami, papirkite, kas galima, štropus mokėkite, kalinyje sėdėkite, o vaikų lietuviškai skaityti ir rašyti mokėti nepaliaukite! Kentėsite už gerą dalyką, už pamintas jūsų tiesas, ne už kokius blogus darbus, o kentėdami už teisybę persekiojimus, greičiaus susilauksite, kad teisybė viršų paims. Nekariaudami už teisybę, kuomet gi susilauksime gero galo — laisvės saviškai mokėtis iškalose, kaip mokias žydai ir latviai. Kokie mės kaltesniai už juos, kad jie drąsiai savo liežuvių mataruoja, o mums per nevalią tą liežuvį išplėšti nori? ir dar pyksta, kad iš geros valios išsižioti nenorime. Baudė Katinas Pele, kad nuo jo pabėgti norėjo, o Pelė, atsakydama, sucypė: O ką geresnio bučiau pelnius, kad ne bučiau bėgus? — Tiesa, vis tiek butų suėsta buvusi, o kad but išbėgt pavykę, butų gyva buvusi.

Mokyklų dauginimas. Kad per pereitus trejus metus Kauno gubernijoje pastatė tik į 22 naujas valsčiaus mokyklas, tai per vienus tik pernykščius pastatė į 24! Tame skaitljuje keletą grynai moteriškų mokyklų, t. y. kur moteris-ruskės mokys lietuves-mergaites. Kaip nemalonūs bus santikiai tarp mergyčių, nesuprantančių savo mokytojos kalbos, ir mokytojos, nesuprantančios savo mokytinių kalbos! Jau ir be to lietuviui-vaikui šalta ir nejauku esti svetimoje troboje, svetimaip papuoštoje, su svetimu mokytoju! Iš pradžios teip nepadoru esti, kaip nuogam (plikam) tarp apsilvusių. Nelabai apsibranti ir per kelias sekančias žiemas. Mergaitės bailesnės, nedrąsesnės, lipšnesnės, tad daugiau širdies reikalauja, o kaip tą širdingumą mokytoja parodys, kad nežino, kaip pasakyti?

Ne! jei berniukai turi mokslą pradėti nuo savosios kalbos, tai mergaitės — tuo labiau. Ir čia mums reikia kariauti: neleisti į moteriškųjų mokyklą, kol neįves bent pirmuosiuose metuose mokslo lietuviškos kalbos! Kamgi nelaimingus mergiočgalius be reikalo kankinti? Kam rodos reikalingos busią svetimos kalbos, temokinie namie, pirma

savaip pramokinę. Mokslas žmonėms reikalingas. O ko mergaitės-piemenės ruskoje mokykloje išmoks? kalbėti ruskai? Tai dar ne mokslas. Dainuoti saldotiškai? Lietuviškos dainos dar gražesnės, šimtą kartų gražesnės ir jausmingesnės, neg maskoliški ralalojai. Reikalaukime, reikalaukime įleidimo lietuviškos kalbos į mokyklą! Jei neklausys mūsų teisingų žodžių, reikalaukime darbu — neleidami vaikų, įpač mergaičių į grynai ruską učilką. Juogiai į vyriškąją mokyklą mergaičių negalima leisti, po grieku tiesiog užginti reikia, tai jau nebe šimtą kartų buvo jums išaiškinta ir dar kada nors prisiminsime.

Gruzdžiai, Šiaulių p. Mokytojas nusiskandino. Valsčiaus mokytojas atėjo pas pačto perdėtinį, su kuriuo labai geruoju gyveno, ir užsimetė išvesti jį pasivaikščioti. Bet tam atsisakius dėl vėlumo ir neturėjimo laiko, mokytojas prašė, kad bent palydėtų. Judum išėjus pro duris, mokytojas puolė ant pačtoriaus, ėmė smaugti ir su lazda per galvą mušti, o kad jau pavirto ir knarkti pradėjo, pabėgo ir seklame upelyje vienu sutrų, akmenį ant kaklo prisirišęs, prisigirdė. Visas buvo sausas, tik galva vandenyje. Čia pat gulėjo knyga, ant kurios užrašė jautrią atsisveikinimą su jaunute savo pačia. Žmonės šneka, juog priežastis nusiskandinimo buvę kokie ten pinigai iš Amerikos atsiųsti ir pačte gulintįs, o učitelis norėjęs juos sučiuopti. — Mūsų „učiteliams“ nevyksta: andai Joniškyje vienas pasikorė iš girtuoklystės, dabar štai nusiskandino dėl vagystės. Jau tokiems savo dukteries neduočiau mokėti, kaip sau nori...

Valsčiaus dalykai.

Ramygala, Panevėžio p. 1. Vienybė — galybė, teisingai žmonių sakoma. Tai jau prityrė ir ramygaliečiai. Pereitus metus atsiuntė čionai uriadniką Gerasimow'ą, jau Smilgiuose pragarsėjusį visokiais uostymais, kur nereikia, ir kryžių laužymu. Teip ir pas mus visomis vėkomis stengės surinkti žmonių nusidėjimus prieš valdžią. Iš pradžios jam gerai sekėsi. Pirmiausia pavyko jam gauti atsišaukimą

per šimtininką Akuneričių (apie tai buvo T. S. rašyta), toliaus pavyko išbaidyti valsčiaus raštininką, kurs su juo ne draugavo; ant galo, pradėjo nožmiai apseiti su dešimtininkais, o Juoz. Krištonaitį, užsidaręs vieną, smarkiai sumušė. Kr. apsiskundė sprauininkui, bet nieko nelaimėjo. O kada jis pasiekė širdį ir miestelio gyventojams, kurių yra į 100 vyrų, tai tie ir susivienijo; susėję sutarė ir vieni apsiskundė gubernatoriui, o kiti užsirašė už liudiotjus. Gerasimowas nė sapnuote nesapnavo, kad vien tik vienai sąvaitei (nedėliai) praslinkus nuo asesoriaus ištyrimo, taptų ant visados nuo tarnystės atstatytas ir į sudo rankas atiduotas.*) Į jo vietą atvyko kitas, kurs išrodo, kaip šilkinys. Na, teip ir išpuola žmonių tarnams: visur tarnai privalo buti švelniais ir nuoleidžiais. Bet mūsų tarnams ne pernelyg gali įtikėti: išpradžios visi geri, kol nepamato mūsų kvailystės ir nuoleidumo; tad ir ima jodinėti, kaip ir kiti. Kad žmonės labiaus dabotų, ar visados tarnai stato koją į savo vietą, tai, žinoma, neduotų teip viešpausti. Ak, neužmirškime, juog vienybė — galybė!

2. Išardytos pusponio magaryčios Kaip visados, teip ir šimet, rinkimams staršinos prisiėjus, atsirado daug kandidatų, kurie pravaišina rinkiniams po keletą rublių o į ponus nepakliūva. Gabulų Gabulas jau buvo gavęs 30 balsų, bet kad didžioji dalis prisilaikė prie buvusiojo Ant. Činiko, tai Gabulas paliko vien jo pagelbininku. Ir tai neblogai — visgi nebetoli nuo ponystės, kurią visgi priderėtų aplieti. Na gi ir ėmė jį alinėje lyg lubų kiloti ir butų iškiloję vaisės, kad ne vienas juokdarys, kurs teip skaudžiai įžnybo jam į pasturgalį, juog tam viskas iš galvos iškrito, ir ėmė iš apmaudos plusti ant visu. Pasijutęs apjuoktu, magaryčių nebestatė. Ak, tie nereikalingieji: už jų kalbos, žiurėk, kiekai žmonių liežuvis išdžiuvo!

Ne Rinkikas.

*) Tatai tau buvo pirmiaus apdovanoję medaliaimi už „teisingą (bezporočnuju) tarnavimą policijoje“!

Įvairios žinios.

Krekinava, Pan. p. *Tilto nebuvimas.* Krekinava stovi ant pat Nevėžio, tad pusė parapijos yra už upės. Upei patvinus, bažnyčios nebesieksi, numirėlio nebeatlydėsi, prie krikšto nebeatneši. Kad prie ligonies prisireikia, tai kunigas mažne viorstą po neišbrendamą purvyną turi pėsčias lyg upei bristi, o paskui lieptu eiti. Lieptas siauras, be jokių iš šalies atsparų, o ilgas per 30—40 sieksnių. Aš nėkokiuo budu nepereičiau! Už upės tik gali į arklius sėstis. Apie velykas užpuėčiai norėjo nabaštniką lieptu pernešti ir visi į upę sukrito. Baisybė! Nabaštnikas plaukia, žmonės skęsta; miesteliečiai nesirupina gerą tiltą pasistatyti, o policija irgi nespiria. Dabar, sako, jau esą paskirta į 30 tukstančių pastatymui ilgo tilto. O kada susilauksime? Pas mus viskas negreit daros.

Žeimė. Kauno p. *Šaukia pats kaltas budamas.* Perkaitęs „Žinyne“ Nielowieckio skundą ant Žeimės kunigų, skaitau už priderystę pataisyti tai, ko skundos aiškintojas ne buvo žinojęs. P. Nielowieckys rašo: Kada giedoriai Žeimės bažnyčioje pradėjo vienkart lietuviškai ir lenkiškai giedoti, kunigas Ragaišinskys atsistojo spaviednyčioje ir ragino lietuviškai giedančius nepasiduoti. Tai amžina melagystė! Priešingai: kun. stabdė lietuviškai giedančių, kad bažnyčioje nepasidarytų lermiai. Visa parapija tai regėjo, gali patvirtinti ir pats kun. dziekonas Miežinys, kurs tą dieną spavieduoja prieš kunigo spaviednyčią. Jis ne meluos. Kas gi iš Žeimės apylinkės nežino, kad patsai p. Nielowieckys rublius dalinėjo lenkiškai giedantiems ant alaus ir patsai liepė nepasiduoti ir net „spasabų“ (lazdų) nesigailėti?

„Kad ir bažnyčią užpečėtytų, lietuviškai giedoti neleisime!“ — tai paties Nielowieckio žodžiai. P. N. nėr dievotas žmogus, bet jam į bažnyčios dalykus kištis leista, ale vilniečiams — lietuviams nedievotiems kitą sykį nebuvo leista. Dėlko dvejopa teisybė?

Kavarskas, Ukmergės p. *Lietuvis — Aptiekorius.* Kavarsko aptieka perėjo į rankas lietuviu, p. Vincento Šiaučiuno. Nedidis tai daigtas, bet visgi ramu girdėti,

juog lietuviai nebėga iš tėvynės ir čia pat sau duonos jieško. Užvydi mums tos duonos, veja svetiman kraštan. Kaip gi laimingas dėlto tasai esti, kuriam galima gimtiniame krašte pasilikti! Ant skarbavų vietų ruskiai lietuvių nepriima; į dvarus sulenkėję ponai nepriima: čia jie traukia iš svetimo krašto lenkelius; lietuviams belieka tik perkmainystė, aptiekos, daktarystė, advokatystė, t. y. uždarbiai iš gryo savo darbo. Žydai Lietuvoje turi vietas, o lietuviai sakos nerandą. Tatai tau! Į Ramygalą ruošias net iš Kriukuvos atvykti vienas lenkas gydytojas, o musiškiai į Maskolijos ziemstvos bėga.

Joniškys, Šiaulių p. *Garinės kuliamosios mašynos.* Lietuviai turtingesnieji pradeda už mašynų griebtis. Joniškiečiai — valstiečiai jau įsitaisė daugalį ištikro — daugali garinių kuliamųjų mašynų, kurias tik nereikalingai „dampiais“ praminė. Gal tą žodį nuo latvių perėmė, o tie vėl nuo vokiečiu — Dampfmaschine. Kodėl gi ne — *garinė?* Teip pat Panevėžio pav. vadina jąs paraukomis, iš lenkiško — parowka. Kodėl, vėl klausiamo, ne *garinė?* Juk Dampf — tai garas.

Miesteliečiai ir gi nesnaudžia. Vikriai eina rankčiomis su žydėliais perkmainystėje. Turime čia jau į 8 krautuves lietuvių — katalikų. Visos gerai stovi. Bandelių, žuvelių, minogų, baronų ir kitų smulkesnių dalykų žydai visiškai nebepardavinėja, nės viskas jau musiškių rankose! Amatus teipogi mažne visus musiškiai užėmė. Žmonės sparčiai lavinasi, o kiti ir visiškai gerai jau išsilavinę. Jau visi pradeda nebeapkęsti kalboje svetimų žodžių, ir Suplikacija su visais *macnais, nesmertelnais* nebepatinka. Sutinka visi ant *tvirtas*; bet kuris geresnis, ar *amžinasis* ar *nemirštamasis*? Rodos, *amžinasis* bus geresnis.

Pašvitinys, Pan. p. *Reikotojų krautuė.* Pašvitiniškiai jau gavo leidimą įtaisyti bendrą reikalaujamųjų dalykų krautuė, ir nuo Visųšventės jau pradėjo pardavinėti. Rėdytoju yra p. Bizauskys, kurs kitą kartą vedė krautuė Šenberke. Žydai labai įsiuto užtat ant klebono, kun. Živatkauskio ir raštininko, nės tai jų buvo užmanymas ir nuopelnas. Garbė jiems už platesnį supratimą žmonių

reikalų! — Jonišchio klebonas kun. L. Šiaučiunas, ir gi dikčiai rupinas apie tai. **Panevėzyje** per rupestį kun. Korzono jau darbuojas krautuvė, o apyvartos turi kasdieną į 75 rubl. **Ramygalos** krautuvė, įtaisyta p. Z. Švainicko ir kun. Genio, apyvartos turi į 45 rs. ant dienos ir visiškai atmušė pirkėjus nuo kitų. Juokės, juog vieną dieną pardavę už 75 rs., o kitas kromnikas ir gi lietuvis, tik už 15 kap. Gera! eina krautuvėms, tik reikia joms visoms susimegsti į vieną ir padaryti bendrą centrališką krautuvę, kuri stačiai iš pirmųjų rankų statyti joms pirkinius. Gal Dievas duotų, kad ta pramonystė teip išsilavintų, kaip Anglijoje!

Ukininkų apsišvietimas ir ukiškos draugijos. Musų ukininkai kasmet vis labiau skursta. Daug yra tam priežasčių, ir ne visų jų pašalinimas nuo musų priguli. Nekuriuose vienok dalykuose galėtumėme pasigelbėti. Apie pasidalijimą į viensėdijas kartkartėmis jau buvo rašyta. Noriu čia pasikalbėti apie reikalingumą apsišvietimo ir susivienijimo ukininkų.

Pirmiausia priežastis suskurdimo musų ukininkų yra mažas jų išmanymas, kaip žemę išdirbti. Daugumas po senovei tebežiuri, kad tiktai daugiau žemės išarti ir daugiau purų javų pasėti, o dėlko pasėtas javas teatneša ketvirtą grūdą ir neapmoka darbo apie tai nepamislįja. Tai gi reikia daugiau apsišvietimo ir išmanymo. Labai galėtų prašviesti ukiškos mokyklos, kurių ant nelaimės labai mažai teturime. Kauno gubernijoje tėra trys: Joniškėlio pradinė mokykla, įtaisyta rupesčiu grapo Karpio, Panemunio mokykla moteriškos gospadorystės, užlaikoma baronienės Budbergienės, ir mokykla, rengiama Raseinių ukiškos draugijos. Joniškėlyje mokosi apie 70 vaikų ukininkų, Panemunyje lietuvačių beveik visai nėra, daugiausiai latvės ir vokietės. Mokyklos duoda gerą išmanymą ir įgudimą ukei vesti, joms vienok išeiti reikia šiek-tiek kašto. Pigesnis ir lengvesnis kelias ukininkams apsišviesti būtų geros ukiškos knygos. Gailu tiktai, kad ir jų lig šiol mažai teturime. Laikraščiuose ir kalendoriuose retkarčiais pasirodo trumpi pamokimai apie vieną kokį nors dalyką, bet to permažai. Nusimetus kalendoriui arba laikraščio

numeriu, viskas užsimiršta. Reikia pagaminti knygų, kurias ukininkas visados pas save turėdamas, galėtų kartkartėmis jas pasiskaityti ir pagal jas savo ukę vesti. Kam truksta knygų, tegul prisižiuri, kaip vedama ukė dvaruose, ir iš to galės nemažai pasinaudoti.

Vedant gerai ukę, reikia teipo-gi teip sunaudoti iš jos gaunamus daigtus, kad kuo daugiausiai iš jų turėti pelno. Dabar didelė dalis pelno atitenka visokiems tarpininkams, daugiausiai žydams. Žinomas daigtas, kad sodiečiai savo javus parduoda pigiaus mažiaus penkiomis kapeikomis ant pudo, negu dvarų valdytojai, dėlto kad tie paskutiniai žino javų prekę, kuri tankiai mainosi, krinta ir vėl kilsta, sodiečiai-gi, nežinodami jos, atiduoda javus žydams už tiek, kiek jie duoda. Žinoma teipo-gi, kad visi ukės daigtai parduodami ant svaro, o mūsų ukininkai po senovei tebeperduoda purais. Todėl žydas pirkikas, pasvėręs tikrai žino, kiek vertas perkamasis daigtas, pardavikasgi ukininkas akiai parduoda ir turi apsigauti.

Ukininkai už pusę prekės atiduodami savo parduodamuosius daigtus, turi kas nevert permokėti už perkamuosius, nežinodami nė jų prekės, nė vertumo. Yra šitai sėklių pudas po du rubliu ir po aštuonis rublius. Ukininkas pirkdamas jieško kur pigiaus, ir nusiperka niekam nevertas šiukšles, brangiai už jas permokėdamas. Teip-pat yra su daugybe kitų daigtų.

Perkant tada tegalima pigiai nupirkti, jei imsi ką iš pirmos vietos ir iš karto daug, parduodant-gi galima brangiai gauti, jei daug vienodo tavoro statyti į pirmąją vietą. Mūsų ukininkai, mažas teturėdami ukės, po mažai tegali parduoti ir nusipirkti kiekvieno daigto, todėl pirkdami brangiai moko, o parduodami pigiai tegauna.

Labai juos tame dalyke galėtų pagelbėti susivienijimas į draugijas. Tada ukininkas galėtų statyti savo daigtus į didžiuosius pirklius, atsilankdamas brangius tarpininkus, ir parsigabenti reikalingus sau daigtus iš didžiųjų krautuvių, pelnas, kurs dabar kliuva tarpininkams, jam pačiam atliktų; Vienas šitai ukininkas negali pataisyti javų vagono, bet jei susidėtų kelios dešimtys ukininkų, galėtų pataisyti keletą vagonų ir stačiai į Liepoją išsiųsti. Vienam ukininkui

tereikia kelių maišelių zuparo, bet jei susitartų visas sodžius arba apygarda, tada galėtų iš karto daug paimti, ir kelios dešimtys rublių jų kišenyje paliktų. Pasirodo, kad sutartis yra labai dideliu daigtu, todėl visur ukininkai rišasi į draugijas.

Draugijos labai padeda ukę pagerinti. Vienam ukininkui sunku turėti visas padarynes, kartais labai brangias. Susidėjusi ukininkų draugija nuperka sėklas, perskyriamas mašinas, sėjamas mašinas, mašinas sviestui mušti ir kitas. Pataisyti gyvulių veislei reikia geri veislininkai, kuriuos sunku įsigaminti kiekvienam ukininkui, draugija lengviai gali tai padaryti. Ir daugybę kitų dalykų tegalima padaryti, bendromis susivienijus į draugijas.

Kituose kraštuose kiekvienas miestelis pilnas ukiškų draugijų. Pradedą jų svarbumą ukės pataisymui numanyti ir Rusijos vyresnybė. 1898 užtvirtinti normališki įstatymai ukiškų draugijų.*) Ministras žemdirbystės, susitaręs su ministru vidaus dalykų, gali paskirti vietas, kur pagal tuos įstatymus galima, gubernatoriui pavelijant, vienytes į tokias draugijas.

Padoru kiekvienoje mūsų apygardoje atsirasti bureliui išmintingesnių ir apšviestiesnių ukininkų, kurie esant keletui vodovų, galėtų užmegsti ukiškų draugijų pradžią.

A. K.

Ukės reikalai. Ne žinau, ar mūsų laikraščiuose buvo išaiškintas žmonėms anas naujas, baisiai neteisingas uždraudimas lietuviams pirkti žemę.***) Visa tauta turi suprasti šitą baisią neteisybę jai padarytą ir iš visos galės pasipriešinti tam. Kiekviename atsitikime, kiekviename suvėjime su valdžios pasiuntiniais: generalgubernatoriui važiuojant po mūsų kraštą, gubernatoriui lankant kanceliarijas, ar buvant ant valstiečių sueigos žiemskui načelnikui, vyrai turi atsiliepti, leisti pažinti vyresnybei, juog lietuviai nujaučia ir supranta skriaudą,

*) Normalnij ustav dlia miestnich selisko — choziajstvennich obščestv. S. Peterburg. Tipografija Merkuševu Nevskij 8, 1902. Gaudamas dyka.

**) Buvo №. 1 ir 11—12. T. S. 1903.

kurią valdžia jiems padarė, užgynusi žemės pirkimą. Žinoma, kad tokiu budu žmonių balsas pasieks ausis tų, kurie tą uždraudimą pramanė, šitaip tik galėsime laukti atmainymo ir pašalinimo neteisingiausio sviete įstatymo. Musų žmonės yra visi artojai, lietuvis savo krašte negali gauti kitokio darbo, apart dirbimo laukų, valdžia užgynusi lietuviams pirkti žemę, nori paversti juos į amžinus vergus dvarų, ateivių gudų, kuriuos kemša musų kraštan, drapstydami per žemę pusvelčiu, nės nėra, kas jį pirkime perkerta. Vienas mano pažįstamas šį ką man pasakojo. Dienų negalėmis surenkęs keletą tukstančių rublių norėjo nusipirkti Lietuvoje žemės gabalą. Gavo tam tikrą daleidimą, bet pasivėlino pirkti. Vyresnybė ėmė paleidusi nauji ukazą, kad tai lietuvis tegalys pirkti tiktai iki 60 desėtinų. Mano pažįstamas, turėdamas senovės daleidimą, nuvažiavo ant licitacijos vieno polvarkelio, netoli Zarasų, kurį bankas už skolas licitavojo. Atvažiavus sudo pristavui, susirinko visi pirkėjai, tarpu kurių daugiaus buvo matyti lietuvių, ruskių buvo apie dešimtį.

Priešpat' licitaciją pristavas apgarsino, kad nei vienas lietuvis negalys lygti, nės visi anie pirmieji daleidimai dabar neturi vertės, nės čia licitavosią 63 desėtinas, o lietuviui tiek pirkti esą ne galima. Tą pranešęs, pristavas pradėjo gražinti visiems paeiliui jų dokumentus. Lietuvis yra pripratęs prie skriaudų ir neteisybių: „Dieve! buk Tau ant garbės tas naujas kryžius, kurį mums valdžia užkorė,“ atsiliepė keletas atsiimdami savo popierius iš rankų pristavo. Bet vienas iš jų, Salakų parapijonis, priėjęs prie pristavo, tarė: „Męs esam septyni broliai, o musų tėvelis gyvena ant pusvalakio. Penki iš musų atbuvome kariumenę, ir visi ikišiol buvome valdžiai ištikimais, o kad dabar norime nusipirkti tą žemės gabalėlį už musų visų pinigus, kruvinu prakaitu uždirbtus, tai ne leidžiate mums! Sakykite, tai kaip mums gyventi, juk gyvi žemesna ne lįsime, o valgyti nori kiekvienas sutvėrimas!“ Toksai pasakymas buvo labai ne malonus pristavui, jis paraudonavo ir sarmojos iš valdžios parėdimo; nės kągi galėjo atsakyti ant teip teisingos ir graudingos skundos? „Tas, sako, ne mano valia, valdžia teip parėdė.“ Ištikrųjų, maskolių valdžia ne

nebijo ne tik žmonių tiesas laužyti, bet ir Dievo parėdymą nori suardyti. Kad tai lietuviai tankiaus atsilieptų valdžios pasiuntiniams teip, kaip anas salakiškis! Butų kas kita, nės dabar jie mums skriaudžia ir mislija, kad mēs to ne suprantame, nės tyliame. Valdžia musų nebijo, nės žino, kad su ginklu rankose savo tiesų neginsime, bet ji nemėgsta, jei žmonės esti nekentanti iš jos parėdymų, visgi nori žmonėms pasirodyti gera esanti.

Malata.

Iš Dusėtų. Kam teko keliauti skersai ir išilgai Dusėtų parapijos, tas pasakys, juogiai ji yra gražiausias užkampis „Zarasų krašto“, teip pagirta musų dainuose. Ištikro gamta surinko čia vienon vieton, ką tik beturėjo puikesnio: vandenius, miškus ir kalnus. Daugumą miškų žydai įveikė jau išgabenti į Prusus, vien tiktai kelmus palikę, bet didžioji dalis nuo lenkmečio pateko išdui, o šis ne duos girioms išgaišti. Ateinančiuose laikuose ne parstos vėjo supamos liemeningos pušis klonioties girioje einančiam ar važiuojančiam lietuviui. Lietuvis, gimęs ir užaugęs Panevėžio lygumuose, neatsidžiaugtų, pamatęs tuos kalnuotus laukus ir mėlynus ežerus po visas puses už miškų ir kalnų pasislėpuosius. Kaikurios vietos yra tai gražios, teip akį traukia, tartumei tyčiomis prodai išskeltos. Rasi artojas paklaus, ar gera čia žemė? Į kalnus ir ežerus pasižiūrėjęs sotas ne busi, o kvėpavimo oru, pušių sakais pripildytu, žmogaus gyvenimui ne užtenka! — Dusėtų žemė nors ir nėra visų geriausi, bet nėra ir labai bloga; kai kame yra smelio, bet tas smelis yra sumaišytas su juodžeme ir jame gerai dera. Didžioji dalis parapijos yra molis o vietomis ir š'lynos. Blogos žemės yra nedaug. Prieš dvidešimtį metų, kol gaspadoriai buvo nesusiskaldę ir galėjo užlaikyti daugiaus gyvulių, nutrėsdavo pudimus, Dusėtų žemė buvo laikyta už geriausią apygardoje. Įpatingai derėdavo linai, o kadangi už linus brangiai mokėdavo, tai tikdavos gaspadoriai, pas kuriuos ir tukstantis budavo nenaujiena. Atsirasdavo ir tokių ukininkų, kurie buvo prasimaugę prekioti net su linais. Supirkę čia veždavo paskiaus Rygon ir gerai pelnydavo. Dar ir dabar matos, kad seniaus gerai gyventa. Dusėtuose triobos ir seklyčios yra teip gražiai ištaisytos, kad kitose parapijose retai kur rastumei.

Neužmiršo teipos dusėtiečiai mokėti savo vaikų; iš jų parapijos daugel yra kunigų ir nemaž pabaigusių augštesnius svietiškus mokslus. Laikui einant žmonės pradėjo čia skaldyti žemes, iš vieno valako pasidarė 3,4. gričios. Dabar dusėtiškiai teip sumažėjo, juog retai berasi kaimą, kame bebūtų nors keli nesuskaldyti valakai. Visiems yra žinoma, kad pradėjus gyventi ant vieno valako keturuose sunku yra pramisti; pasilpnėjus gaspadoriui, lieka neišdirbta prigulinčiai žemė, ir nustoja viskas augti. — Antra dusėtiečių liga yra puikybė parodos, noras prieš kitus išsikelti už bagotesni, neg ištikrųjų yra. Tankiai pamatysi žmogelį, gyvenantį ant pusvalakio, pasirėdžiusi poniškai. Mergaitėms ištekant, teipogi čia reikia kraičio, kaip ir kitur, su dideliu pinigų priedėliu. O kad pinigus sunku sukasti, tat dusėtiškiai prasimanė skolinti nuo visų, kas vien duoda. Šeip nuo ko sunku dusėtiškiams pinigų iškauliti, nors ir kuplias palukanas žadėtų, dėlto ėmė visi kreiptis bankon ir sėmti iš ten, kiek tik duoda. Kai kurie ukininkai jau visai paskendo skolose, nuošimčių nebeišmoka, bankieriai tat važiuoja po sodžius ir taksavoja juos. Jei atsiranda dar ir tokie, kurie skolių neturi, tai ranguojas kiek galėdami ir skundžias nuolat ant blogų metų, kad Dievas neduodas javams paderėti. Man rodos, jiems nėkuomet nebusiant gerų metų! Dabar jie tebedirba žemę teip, kaip prieš 100 metų dirbdavo. Apie sėjimą zuparo ir apie kitus budus pagerinimo laukų retai iš jų tegirdėjome. Gal visoje parapijoje terasi dvi, tris vietas, kame sėtų zupara ar artų pliugu. Visur čia dirba žemę ant trijų laukų, dobilų ne sėja, ir gal daugel laiko praeis, koliai žmonės supras, kad teip gaspadoriauti mūsų laikuose yra negalima. Apščiai Dusėtuose pievų. Vietomis jos žliunga vandenių patvinyje, ir žolė ne auga visai, o kad ir želi tai minkutė. Pigu butų pievas pataisyti, reiktų iškasti griovius ir nuleisti vandenį, bet nežinia, dėlko tai niekur nesimato nuolaidų, ar tai jie kirmido savo pievas kad butų kur žasiems atsigerti, ar dėlto nekasa griovių kad tingia, rodos tinginis nėra tikra priežastis. Jei ir tinkas tarp jaunesniųjų gaspadorių, kurie vedžioja savo kaimynus, kad susitarę imtų sėti dobilus — nės tada, sako, daugiaus bus

mainų laukams ir žemė pasilsės, mėšlų prisidės ir geriaus augs viskas — senieji atsako: žolių ne valgysi, jei dobilais laukus užsėsi, tai kame javai augs; arba, sako, mūsų tėvai taip nedarė, ir mes ne darysime. Norint pataisyti gospadorystę, reikėtų skirstyti kaimus į viensėdžius, bet apie tai mūsų krašte nėra dar ir kalbos. Svetas dauginas. Dvarų Dusėtuose visai mažai, todėl žmonės, jieškodami darbo ir pragyvenimo, veržas miestosa. Gangreit pusė Dusėtų jaunumenės iškeliauvus į Maskolijos pilsėtas, įpatingai daugel jų yra Petrapilėje. Drauge su vyrais eina ir mergaitės; ne kart' yra galima girdėti, kaip motinos, augindamos mažus vaikus, kalba jiems apie ateinantį gyvenimą mieste ir iš mažumies ruošia jau juos prie to. Atskyrus tuos, kurie ant ilgesnio laiko išėina į miestus, daugel yra Dusėtuose vyriškių, kurie, palikę per vasarą pačias ir vaikus namie, keliauja ant uždarbių Kuršan, tankiausiai Gudijon. Gudijon išėję pasipila po visus pakraščius, dirba plytynčiose, kasa žemę ant naujai taisomųjų geležinkelių. — Prekystė Dusėtuose yra visai menkutė; javų žmonės maž' parduoda, grūdus suvargo patįs, parduoda tik tai linus ir žąsis. Rudens sulaukus, matai kaip barzdylos gudai varo beparstojo pulkus žąsų į Dukštų mašynon. Linais prekioja čia vien tik tai žydai. Miestelyje yra dvejotas lietuviškų krautuvių, bet vargiai jomdvim sekas, ir dyvų nėra: žydai daugiaus įkurė kromų neg Dusėtuos reikalauja, todėl kiek yra tų pasmirdelių, tiek yra kupčių. Lietuviai galėtų užsiimti miškais, nes kasmet čia skarbas parduoda riežius (Dielankas), bet reikia tam pinigų ir reikia išmanyti tą medį suvartoti, o mūsų žmonėms truksta šio ir ano. Vienas iš mūsų lietuvių, J. Stauckas, už kitus vikresnis, ėmė pirkinėti skarbavus miškus, ir mėgina ar seksis. Turi jau nusipirkęs mišką už keletą tukstančių; jei pelnys, tai galima tikėtis, kad ir tenlinkon ne pames prekiavęs. —

Augščiau minėjau Dusėtų parapijoje daugybę ežerų; vieni iš jų priguli dvarponiams, o kiti lenkmetyje liko dvarams atimti ir pavesti Antaleptos gudų klioštoriui ir popams artesniųjų cerkvių. Nuo ponų ir nuo popų numoja žydai, o mūsų žmonės tik tai žuklauja, Dusėtų žuvis žydai

išveža Dinaburgan, Vilnion ir kitur. Iš to viso, ką iki šiol pasakiau, yra aišku, juog dusėtiškių ukė kris kaskart žemyn, ir žmonės nebeužilgo pavargs visai. Tetinkas keletas metų sunkesnių, ir dusėtiškių nebėra. Užpernai sausmė įavus uždžiovinu, nės laukai čia kalnuoti ir žemė nestipri, todėl kaitros ne išturi. Pernykšti metai buvo šalti ir lietingi, virkščių ir šiaudų priaugo, bet grudai ne prinoko, visoje parapijoje prapuolė sėkla žirnių ir sėmenų. Valdžiai pasiėmus padėti laukus užsėti, visi ėmė sėklos tiek, kiek tik davė, nežiurėdami, kiek reiks už tai mokėti. Apie mokėjimą niekas nesirupina, kažin rasi ir labai nuplėš? —

Avežta iš Maskolijos sėkla nuėjo parniek, įpatingai sėmenys butinai pranyko. Tik kas išdygo, ėmė žydėti ir žydėjo per kiaurą vasarą. Pluoštas bus šįmet trumpas, o sėmenų vėl nebus, viena ko nepriėjo, kita žmonės bijos dabar Gūdijos sėklos, dėlto kad ne auga. Pavasario sulaukus žmonės mokės žydams nevertai už sėmenis ir kokius gaus, rasi vėl tokius pat, kaip įmečiai. Dabar už linus ir geriaus moka, neg anuomet, bet kas iš to, kad linų nėra?

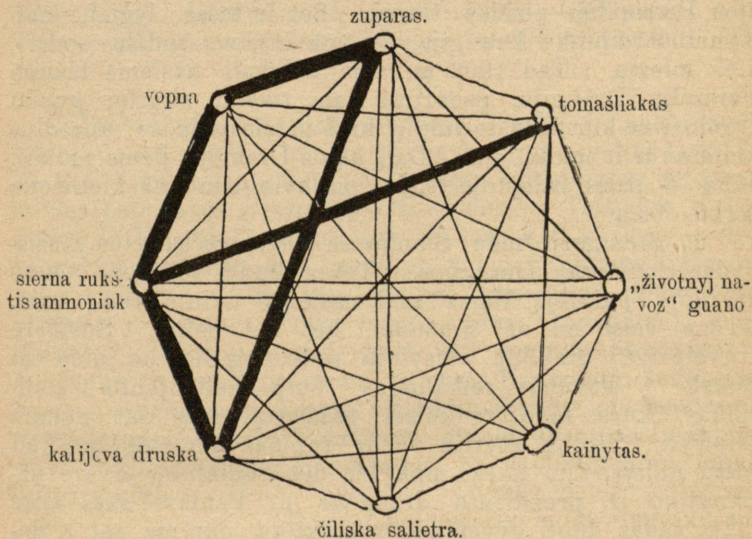
Malata.

Apie sumaišymą pagerinančių mėšlų. Jau ir valščionis-ukininkai pradeda suprasti pagerinančių mėšlų naudingumą, kad kasmet vis daugiau pradeda juos pirkti. Galima vilties, kad, sekdami paveizdą didesnių ukininkų ir matydami, kaip duokime — zuparas arba kiti pag. m. ir visai bergždžią žemę paverčia į derlią dirvą, — pirks ir vartos juos kaskart labiau ir labiau.

Nežinantiems, kame koks mėšlas dera, trumpai pasakysime, kad: **zuparas** — sėjas ant molinės žemės, ant juodžemio; **tomašliakas** (tomo miltai) ant lengvios žemės; teip vadinamos „**životnyj navoz**“ ir **guano** (paukščių) sėjas tikt ant lankų, kuriuos pirmiausiai reikia išakėti geležinėmis akėčiomis iki juodo, o pasėjus dar truputį pervaziuoti; **kainytas** — visur sėjas, visųtankiausiai ant dobilų; **kalijeva druska** — tas pats beveik ką tomašliakas, **čiliska salietra** — sėjas ant apdigusios jau dirvos, **vopna** — ant raudonos molynės; **sierna** — **rukštis ammoniak** — retai kas tesėja, nės sunku ją sutaisyti.

Visųgeriausiai daro tie ukininkai, kurie patįs gerai išmėgina ant savo žemės, kas labiaus dera.

Bet žinome teipogi, kad galima vienoje vietoje sėti net po dvejus ir daugiau mėšlus; tikt reikia žinoti, kada ir kokį su kokiu mėšlu galima maišyti, kad nenustotų jis savo sylos ir gerumo, — kad „nepiauti viens kito“. Tame dalyke galima pasinaudoti iš vokiško laikr. „Baltische Wochenschrift“ N. 43, kame apie mėšlų maišymą šiaip su-
taikinta:

Storu ruožu (—) sujungti mėšlai, kurių nėkados negalima maišyti.

Dubultos linijos (=) — kuriuos tegalima maišyti prieš pat pasėjimą;

Vienu ruoželiu (—) sujungtus visados galima maišyti.

Gotas.

Šiauliai. Sodininkų Draugija. Musų kraštas, netoli marių esantis, labai pritinka vaisių auginimui, įpač, kad gelžies kelias lengviai juos nuveža ant pardavimo rinkų. Bet lyg šiol stigome vienodumo auginime vaisių; kiekvienas

sodininkas sodino apgrabomis, augino vėl teip pat, platino daugiau ne 100 gatunkų pritrinto gerumo obuolių ir kriaušių (grušnių), neatsižvelgdamas, kokie yra reikalavimai didžiųjų rinkų. Prityrimas parodė, juog dėl prekėjų vaisiais gana yra 10—12 gatunkų. Skarbavų mokyklų sodininkystės nėra nė vienos visoje Lietuvoje. Neseniai atsiradusios Sodininkų Draugijos irgi neįtaisė nė vienos tam tikros mokyklos. Imper. Rusiškiosios Sodininkų Draugijos skyrius Vilniuje skaito jau į 300 sąnarių ir turi nuo savo metropolijos Petropilėje plačias tiesas. Bet ir tasai, lygiai, kaip Kauno Sodininkų Draugija, ne tiek užsiima sodžių sodais, kiek miestų. Tad 1903 m. tais dalykais užsiėmė Kauno Ukininkų Draugija, padariusi tam tikslui skyrių, kursai kuriuose-ne-kuriuose tolymųjų kraštų miesteliuose apsodins sodininkus ir mokytojus. Dalį algos Draugija jiems mokės; kitką — patįs valdytojai sodų, pasikviesdami, už kiekvieną darbo dieną.

27 d. rugsėjo mėn. Šiauliuose susitvėrė skyrius Rusiškiosios Sodininkų Draugijos. Tokiu budu tolimoji Žemaitija įgijo patarėją tiems mažiems ukininkams, kurie daržus vaiso ne dėl gražumo, bet dėl pelno. Susidarė kruvelė (26) smulkių vaisytojų sodų, lyg šiol be jokio tai mokslo. Tokiems reikalingas butų keliaujantis sodininkas, kurs savo rankomis pataisyty, kas dar galima pataisyti. Šiaulių skyrius dabar rupinas Ministerijoje, kad leistų įtaityti tam tikrą mokyklą dėl sodininkų dvare užmanytojo ir prezidento draugijos p. Paulavičiaus, kurs dykai žadas duoti gyvenimą ir praktikų darymą ant 8 dešimtinių sodo. Nuo 1904 m. skyrius kvies keliaujanti sodininką, kad apvažiutu sąnarius. Nauji sąnariai moka po 5rs. įstojimo ir kasmet po 3rs. Į skyriaus prezidentą išrinko p. Juozapą Paulavičių iš Pavirvičio (per Vieکشnius) — Sodininką — Akademiką. Į jo draugą ir išdininką Dr. Šelkauskį, turintį didelį sodą Šiauliuose (amatorius). Į sekretorius p. Sudimtą, turintį Šiauliuose sodą dėl prekavimo. Rėdo patarėjais išrinkta: kun. Jonas Vizbaras, Kurta-vėnų klebonas, k. Jonaučius iš Užgirių, Davainys-Silvestraitis iš Lapkasių, p. Nauliekaitė iš Šiaulių ir p. Jonas Jokubauskis iš Ketunų.

Lyg šiol tegirdėjome apie vienatinį mokytą sodininką, Varšavietį, apsigyvenusį sulyg Kauno Ukininkų Draugijos norą Kuršėnuose Šiaulių p. pas p. J. Gružauskį. P. Zaleskys, simpatiškas ir šviesus žmogus, važinėja kur-ne-kur, tyria, kaip medžiai sodinami ir kokie gatunkai geriausia augo. Butų labai naudinga, kad mokėtų lietuviškai. Dabar negut su persakytoju tegali į sodžius nuvažiuoti arba vien tik į dvarus. Kauno Draugija gerai užsimanė, tik negerai išpildė. Kamgi varšavietis? Ar jau visoje Kauno gub. nebebuvo nė vieno bajoro — sodininko, kurs butų panorėjęs sodiečiams ir dvariškiams patarnauti? Yra tokių . . .

Tytavėnai, Ras. p. Suvartotojų bendrovės*) (obščestvo potrebitelei), ačiu Dievui, it grybai po lietaus pradėjo rasti Lietuvoje. Neseniai išgauta daleidimas atidengti tokias bendroves Betygaloje, Raseiniuose, Telšiuose, Pašvintinyje ir Utenoje; galima tat vilties, kad kaskart ir daugiau jų rasis ir kad neužilgo tokiu budu nusikratysime nuo prekėjų svetimtaučių (žydų), kurie per ilgus metus slogino mūsų šalį, čiulpė mūsų turtus, apgaudinėjo mūsų žmones . . . Tytavėniečiai, kaip jau seniaus buvo rašyta, pralenkė truputį kitus tame dalyke. Šendieną, kada kitur vos tepradeda mąstyti apie uždėjimą suvartotojų bendrovių, tytavėniečiai jau gali pasigirti gražiu rezultatu veiklumo savo bendrovės per 3 mėnesius po jos uždėjimo; štai ir jos atskaita:

**Atskaita Tytavėnų Suvartotojų bendrovės už 3 mėnesius,
t. y. nuo 1 birželio iki 1 rugsėjo (1903 m.).**

I. 1 rugsėjo buvo 46 sąnariai su 82 pajais = 820 rub.

Ižanginių — po 3 rb. nuo kiekvieno sąnario = 138 r., iš kurių ant išspaudinimo įstatymų ir užvedimo krautuves išleista 47 rb. 80 kap., taigi apyvartoje iš jų buvo 90 rb. 20 kap.

*) teip tąs draugystes pavadino p Kriaušaitis.

II. Per 3 mėn. buvo nupirkta visokių pirkinių (tavoro)
 už 3295 rb. 80 k.
 Išparduota už pinigus už 2246 rb. 12 k.
 „ ant bargo — 422 rb. 26 k.
 išviso už 2668 rb. 38 k.

1 rugsėjo likosi krautuvėje pirkinių už 861 rb. 42 k.;
 taigi pelnas ant pirkinių išneša 234 rb.

III. Skaitlius pelno ir išdavimo per 3 mėn.

Išdavimas.	Pelnas.
Už biliotus 14 rb. 43 k.	Pelnas ant parduotų pirkinių 234 r
alga tarnams: pardavėjui 60 rb. } sargui 13 rb. } 75 r.	
pagalb. 2 rb. }	
už šviesą ir kitus dalykus	
prie už laik. kr. 5 r. 47 k.	
už butą 37 r. 50 k.	/
<u>132 r. 40 k.</u>	

Grynas pelnas (234—132,40) = **101 r. 60 k.**

IV. Padėjimas krautuvės 1 rugsėjo (Bilans).

(Aktyva) ką turime	ką skolingiesame (Pasyva)
pinigų kasoje 198r. 56 k.	pajavų pinigų 820r.
vertė likusių pir-	ižanginių 90r. 20k.
kinių 861r. 42k.	prekėjams 384r. 69k.
pas skolininkus 416r. 69k.	pardavėjui 22r. 84k.
	pagelbininkui 2r. —
	už butą 37r. 50k.
	už parvež. pirkinių 17r. 84k.
	grynas pelnas 101r. 60k.
<u>iš viso 1476r. 67k.</u>	<u>iš viso 1476r. 67k.</u>

(Atskyrus iš pelno (t. y. 101 r. 60 k.) pagal įstat. 10% į teip vadinamą „zapasną kapitalą“, sąnariams už pajus išpuola 10% ir dar 6% kiekvienam pagal išpirktus pirkinius.)

Dar galima pridurti, kad tytavėniečių suv. bendrovė draug su kitomis nekuriomis bendrovėmis tarias išvieno traukti pirkinius didesnėmis partijomis; jau ir savo dele-

gata išsiuntė į didesnius miestus pasiteirautų apie pirkinius ir jų prekes. Butų gerai, kad ir visos tokios suvartotojų bendrovės Lietuvoje susižinotų ir išvieno varytų tą gražų darbą.

Sąnaris.

Kaip kitur žmonių gyvenama? Korėjos Kaoliai.

Korėja yra tai didelis pusiasalis pačiuose rytuose Sibirijos. Šiaurės kraštas ribojas su Mančžurija, prigulinčia prie Kynų, bet dabar Rusijos užvaldyta; iš vakarų kraštą plaudžia Geitonosios marios, o iš rytų Japonijos marios. Rusija, norėdama priėti prie marių, plaudžiančių Kynų kraštą, išsilygo nuo Kynų leidimą praveisti per visą Mančžuriją gelžies kelią. Pravedė, bet kyniečiai pakėlė maištą ir kelią išardė. Rusija pasitaisė, ant Kynų anais metais kontribuciją uždėjo ir kelią savo kareiviais apstatė, buk tai dėl sargybos, bet paskui jau tų kareivių ir nebeatsiėmė. Užtat japoniečiai ėmė pykti: jiems baisu, kad Rusija ir Korėjos neužimtų, nės tosios ir Japonijai labai noris. Tad gi dabar yra didis neramumas ir nežinojimas, ar pavasarį bus karė ruskių su japoniečiais, ar ne dėl tosios Mančžurijos, o ištikro dėl Korėjos. Užtat reikia mums žinoti šis-tas apie Korėją.

Mančžurija yra toks didelis kraštas, kad jame sutilptų visos Vidurinės Europos karalystės. Bet ir Korėja turi 1200 viorstų ilgumo ir mažne pusę tiek platumo. Kraštas kalnuotas, upių maža, kartinių kelių nė žymės. Norint keliauti, eik pėsčias siaurais takeliais arba jok raitas ant kupranugario. Imkis ir pavalgyti visam laikui, nės pakelyje viešbučių nerasi. Miestai nėkuo nesiskiria nuo sodžių. Purvini rumai, siauros purvinos ulyčios, nuplyšę, purvinę gyventojai, — tai paveikslas sostapilės *Seulio*. Moteriškės pernegražios ir paskutinės tinginės, ale dabintis mėgia neapsakomai; kadangi neturtas neleidžia turėti gražaus drabužius, tai visą savo tuštybę apverčia ant plaukų šukavimo: ant galvų nešioja tikras varpnyčias iš susuktų plaukų. Gyventojai — mišinys mongolškųjų tautų, virš 10 milijonų dušių. Viešpataujanti tauta — kaoliai; iš šiaurės atėję prieš du amžiu dar Kristui negimus, priveikė vietinius gyventojus ir susimaišė su jais. Kalba jų maž tepanaši į kalbą kyniečių ar japoniečių, tačiau iš sudėjimo kuno pa-

našesniai į japoničius. Apšvietimas mažas, kaip tai parodo statymas baidyklių ne dėl žvirblių, bet dėl nubaidymo . . limpančių ligų, ir ištiesti ant kryžkelių šniurai, kad mirtis kojas sau susipainiotų. Tikėjimas — Buddo. Klioštoriuose sėdi skaitlingi vienuoliai (zokoninkai), tamsūs ir su tiek pat prietarų, kaip ir liaudė. Katalikystė čia platinama nuo pat XVI amžiaus; bet tik nuo 60 metų teatrado vietą ir tai vos 10—12 tukstančių teigijo. Kitus tikėjimus mažai tepažįsta. Imperatorius su nesusiaurinta valdžia, per perkami činauninkai, neturint rašytų įstatymų, sauvaliuoja, kiek nori. Aiškiai nekaltą nusudys ant mirties, jei neatriši maišo, sudžiai reikalaujant. Ukininkai kaoliai dirba žemę; sėja daugiausia ryžių. Pramonystė visiškai silpna. Truputį auksą kasa. Prekystė menka dėl neturėjimo kelių ir geros monetos. Metalinė moneta — varinė: 10 rublių sveria . . *pusantro pudo!* Jei nori pasiimti 100 rublių, turi samdyti kupranugarius, kurie vien pinigų teneštų.

Ale tai kraštas turtingas. Augmenis vasariuose tokie, kaip šilčiausiuose kraštuose, visokių gyvulių, kalnuose brangių metalų. Tad japoniečiai Korėją apniko, visą prekystę, kaip pas mus žydai, į savo rankas susiėmė, du gelžies keliu pasidirbo. Įpatingas dalykas, juog Korėjos gyventojai, artimiausieji Kynų kaimynai, visą, kokia yra, apšvietą nuo jų paėmę, negeria čai'aus (žolienės, arbatos).

Mat, ką daro tamsybė: skursta žmonės tarp turtų, nemokėdami pasinaudoti. O kad ateis svetimi ir pavergs juos, tai gailėsis, bet nebelaiku. Dabar Korėja nė nuo ko neprigulinti ciesorystė. —

Iš Viekšnių (Telšių pav.). Viekšnių popui neseniai nukirpo barzdą ir plaukus ir atstatė nuo popystės, dėlto kad jis norėjo išgvaltavoti ruskių vargamistros dukterį. Ta jo nekentė ir pasisakė tėvui. Tėvas paėmė mokytoją ir kitus ruskius ir naktimis saugojo, kol nesugavo prie to negero darbo. Tad padavė ant sudo. Nusprendė tokią koroną, kad atstatė nuo popystės. Šitą žinią gavau iš pačių gudų burnos. Tas popas buvęs didis žmonių piktintojas, todėl patalpinome jį Tėvynės Sarge. J.

Laukžemė (Telšių pav.). Spalių mėnesyje 1903 m. Sodoje Naujoje Įpietyje prie Lengvio ir Senoje Įpiltyje prie

Petreikio buvo krata. Jau tai koks nežinomas piktadėjas apškundė. Nieko nerado, nės tie žmoneliai nieko ir neturėjo apart maldaknyges. Kratikai privarginę ir išbaurinę žmonelius, dar gi paskui ant galo plaučius su kepenoms iš sagono išgraibę suėdė. Mat kokie geri mūsų žmoneliai! daleido kratyti, dar ir pavaišino kratikus. *Šimtininkams.*

Panemunėlis. Saugokitės Panemunių sodos ukininko Pronckuno! Jisai, stačiai galima pasakyti, priguli prie paslaptingos draugystės. Galima samprotauti, kad per jo įskundimą buvo krata Panemunėlio miestelyje pas krautuvėjus: Vylimo ir Adamonės, bet špygą gavę pauostyti, kratikai su tuščioms rankoms turėjo grįžti. *Sodos mergelė.*

Viduklė. (Raseinių pav.) Saugokitės Viduklės šimtininko! Jis žvaigždę prie kepurės prisisegęs, mislija, kad ištikrųjų jis yra dideliu žmogumi, o tuotarpu yra labai menku sutvėrimu, kad vargdienį keleivį užpuolęs beeinanti keliu iščiupinėjęs jį visą ir atradęs kišenėje palaidos arbatos, nuvedė jį pas asesoriaus, kurs nulupo nuo to vargdienio 10 rs. — tada tikt paleido. *P.*

Utena, Ukm. p. *Itikėjo ruskiui!* Pakalnėje, labai menkoje filijoje, gyvena senas kunigas Jakštas (Jaksztowicz) su savo seserimis. Visą amžių tamsiai gyvenęs ir neapsakomai šykštavęs, paliko po keletą tukstančių seserims banko bilietuose. Kvailė tamsi vyresnioji, nenorėdama nė savo kunigams skelbtis, kiek gavo, nusinešė pas Myravąjį sudžią, kad jis paslapčiomis tuos bilietus apmainytų; o jis kaip pasliepė, teip ir pasliepė lyg šiaidienai. Iš Myravųjų dabar juos visus atstato, nės tas priderystės pildys „ziems-kija načalnikai“, tad ir išsivežė nabagės sako 3, kiti 5, o kiti 10 tukstančių. Tatai tau slapstytis ir geriaus sveti-miems tikėti, neg saviems. Nevisados esama teisingų, kurie teisybę daro . . .

Maskolių persekiojimai.

Į pravoslaviją užvisdaugiau virsta mūsų kareiviai. Pagal aprokavimo pravoslaunojo sinodo, t. y. augščiausio pr. cerkvės rėdo praėjusį metą pravoslaviją priėmė apie

300 katalikų, tankiausiai pasilikę ant antros tarnystės. Lietuviai katalikai, matote kame jūsų prapultis laukia! Nepasilikit tad ant antros tarnystės kariumenėje, nors jums aukso kalnus maskolių vyresnybė žadėtų, bet ištarnavę paskirtus metus, sprukit kuoveikiaus tėvynėn! Ką padės ir geriausią vietą gavus, jei dušią savo reikia per ją pražudyti!

Maskolių pasityčiojimas. Maskoliai užgynę musų žmonėms žemę pirkti savajam krašte, nori mumis išrodyti į Sibirą, kame esą 100 tukstančių dešimtinių žemės, paskirtos atėjunams. Lietuviai neapsigaudinkit! Žemė ten prasta, oras šaltas, bažnyčia už 100 mylių, žmonės gi — tankiausiai iš visos Maskolijos išvaryti vagis ir žmogžudžiai; su tokiais gyventi negut užpakuta reikėtų. Kurie išvažiavo į Sibirą labai gailias, norėtų grįžti, bet neturi kuo. Ką į Sibirą, verčiau į Ameriką, iš ten bent sugrįžti galima.

Maskoliškosios prieglaudos. Kauno gubernatorienė įsimanė jau antri metai siuntinėti po visą rėdybą laiškus, prašydama pinigų dėl užlaikymo vaikų prieglaudos. Matyti p. gubernatorienė turi geras akis, kad ne tikt kaulija pristojus kunigus, gydytojus, dvarponius ir šiaip jau žymesnes rėdybos įpatas, bet nedrovėjas net nuo vaikų po mokyklas besimokinančių lupti dvilekius, kuriuos tieji gauna nuo tėvų ant beigelių, o vistat buk dėl užlaikymo našlaičių, auginamų Kaune maskoliškoje prieglaudoje. Tiesa, geru ir šventu daigtu yra priglausti našlaitį — vargšą, bet maskoliai ir iš to mielaširdingo darbo pasinaudoja dėl savo „obrusenijos“ ir pravoslavijos platinimo, nės vaikai prieglaudoje popų užveiziami ir mokinami yra. Katalikų vaikai nors skyrium mokinami poterių, bet toks ten ir mokslas tėra, nės kunigui kelisyk per savaitę teleidžia vaikus lankyti, tuotarpu popas ir jo maskoliški pagelbininkai nuolat ant vaikų yra užgulę. Negut stebuklingu budu iš tokio pravoslauno lizdo tegalėtų išsigimti vaikas katalikas! Ant tokio tatai tikslo, priešingo katalikų tikėjimui ir sąžinei, dręsa gubernatorienė rinkti nuo musų pinigus. Lietuviai, nebukit kvailiais, nedrebkite į „obrusitelius“ makšną savo krivino skatiko, ir vaikams savo neleiskite to daryti! Visi išmincingesni ir apšviestiesni žmonės jau atsitraukė nuo tos ju-

došystes, nės ant trijų su virsum tukstančių gromatų, kurias Kauno gubernatorienė buvo išrašiusi, gavo vos 400 atsakymų. Męs patįs savo tarpe daugybę turime našlaičių ir ubagų, kuriems sušelpiti neleidžia mums gubernatorius, gindamas katalikiškąsias labdaringas draugystės įkurti, o ant pravoslaunų prieglaudų tai — dokš. Mat rublis ir nuo katalikų gautas yra „blagonadežnas“. Ištiesa, tie maskoliai ne tikt sąžinės, bet ir gėdos jokios neturi. — - ré.

Naujas „obrusenijos“ lizdas. Rietavas (Ras. pav). Negana to, kad mūsų vaikiukai nuo seno kvailinomi yra „parapijinoje“ maskoliškoje mokykloje, — šįmet užsimanė mūsų „obrusiteliai“ ir mergeles į savo nağą paimti, įkurdami Rietave pradinę mokyklą dėl mergelių. Vietą gi išrinko tikrai pagal savo budo — karčiamoje. Viename gale yra karčiama, kame paprastai užvažioja visoki „činauninkai“, o antrame gale bus mergelės. Maskoliams to tikt ir reikia...

Negut paskutinė kvailė-motina tegalėtų leisti savo dukterį į tokią mokyklą, kurioje mūsų mergelės mokinsis nuo žydelkikių galuoties ir dykavoti, o nuo ruskės moki-tojos — maskoliškų talaluškų. Juk mūsų dukteris į vaiską neis, staršina ar pišoriumi nebus, kam joms reik to maskoliško tvaiko? Tiesa, kad daugiau mergelių primasinti, žada naujoji moki-toja parodyti, kaip reikia raudonais žiėkais siuvinėti maskoliškas literas, kaip vaikams cigarnyčias pagražinti, arba jiems apkakles išsiudinėti. Bet ant tokių daigtų man rodos nereikia net trejus metus mokinties. Tą visą jau yra pramokusios mūsų mergelės — jos pagaliaus moka net skaityti ir rašyti dailiai žemaitiškai, per ką gali užgėdinti nevieną vaikina, kuris išsimokė „kliasoje“ maskoliškas literas braižyti, nepaslenka savųjų žemaitiškųjų išsimokinti, ir tikt terlioja mūsų gražią kalbą, rašynėdamas lietuviškus žodžius — maskoliškoms literoms. Ar gi ne begėdiai tatai?
R-kaitė.

Žmonių susipratimas. Skaudvilis (Ras. pav). Skaudviliečiai nusikorė nuo pašėlusio maskolbernio, kokiuo buvo moki-tojas Lipinsky. Dėl jo du kunigu paliko maskolų vyresnybės išvartytu ant pakutos, o visi kiti turėjo su juo nuolat rieties ir barties kaip su nelabuoju.

Lipinsky apjuokdavo katalikų tikėjimą ir bažnytinės apeigas, prikalbinėjo, idant vaikai neklausytų kunigo. Kad apie tokį nedorą mokytojo pasielgimą liko pranešta Vyskupui, Lipinsky su pagelba savo viršininkų norėjo gatavai suėsti kunigą, bet čia žmonės neiškentėjo, subėgę į mokyklą pradėjo reikalauti, kad Lipinsky būtų tuojaus išvartytas iš Skaudvilio. Maskolių vyresnybė, įbugusi žmonių sumišimu (ji užvis daugiau bijos žmonių susipratimo), iškėlė savo tarną į *Rietavą*. Bet skaudviliečiai ir rietaviečius persergėjo apie Lipinskio būdą, parašydami prašymą pas kunigaikštį Oginskį, idant tasai teiktus priveizėti nauji mokytoji. Užtat rietaviečiai bukit atsargūs; įsakykite savo vaikams, kad parėję iš mokyklos namon pasakytų tėvams, ką „užteliūs“ sakė per lekciją. Jeigu, pradėtų ką pasakoti ar prieš katalikų tikėjimą, ar imtų skaityti maskolišką maldą prieš lekcijas, ar ant kunigų ką lotų, tuojaus eikit prie savojo kunigo kapeliono, idant apie visas tas užteliūs šelmystes J. M. Vyskupui praneštų, o jei ir tat nemačytų, atimkite vaikus iš kliašos! *Skaudulys*.

Maskoliai krinta ant bankroto . . . Neseniai ministras vidaus dalykų buvo sušaukęs komisiją vidurinių maskoliškų rėdybų (gubernijų), reikalams apsvarstyti, kurios, kaip dabar pasirodė, teip nubėdnėjo, kad neb gali skarbavų ir mokesnių beišsimokėti, bet kasmet padidina savo skolas. Komisija ištyrus dalyką atsakė, juog pirmutinė priežastis žmonių nuskurdimo esąs **valdžios prispaudimas**, dėl kurio žmonės negali patįs kaip reikia apie savuosius reikalus apsirupinti. Išgirdęs tokį drąsą atsakymą nuo savųjų — maskolių, pons ministras daugiau nebnorėjo komisijos teirauties ir atleido ją namon. Mums gi rodos, juog maskoliai, teip kaip žydai, negali vieni patįs savuoju darbu išmisti. Kaip utis ar blusa negali gyventi be svetimo kraujo, teip ir maskoliai su žydais te gali gyventi ir tukti ant svetimo sprando užsilipę. Musų krašte, lygiai kaip lenkiškose rėdybose, Kaukazo šalyje ir kituose užimtuose kraštuose, kame maskolių rėdas, plėšdamas ir robavdamas vietinius gyventojus, kemša savie siems tarnams visokią naudą, — maskoliams atėjunams bepigu

yra negyventi. Bet kaip tikt kame reikia patiems dirbti, tuokart maskoliams galas. Jie mat pripratę yra gerti, o prasigėrę vogti ir žmones skersti tepaslenka. Kokie maskoliai patįs, toks jų ir rėdas tėra. Septyni ministrai valdo pusantrą šimto milijonų žmonių, išblaškytų dvejose svieto dalyse, neleizdami patiems žmonėms rupintis apie savo prigimtus reikalus, k. a. apšvietimą, pramonystę, labdaringus darbus. Pertat ministerijose susikrovė toki daugybė visokių reikalų ir bylų, kad visus juos perkratyti nebėra kaip, nors kiti po metus ir daugiau išguli (k. d. liet. spaudos klausimas) kanceliarijose. Dabar paliepta visas neišrištas bylas gražinti gubernatoriams, ministerijoms gi paliktas viešas užveizėjimas gubernatorių ir augštesniųjų činauninkų. Bet sukrovus tokią daugybę bylų ant vieno gubernatoriaus, atsirado reikalas padidinti jo kanceliariją, per ką rėdybų reikalai ir be to labai sudraikyti visokių činauninkų, dar labiaus susikiemeriaavo, o ant galų galo pasirodė, juog tarp maskolių nebėra užtektinai teisingų ir išmanančių žmonių, kurie galėtų užimti augštesnias vietas. Žodžiu sakant „samoderžavija“ paskutiniam laike pradėjo žymiai spogineti. Caras su ministrais kaip įmanydamas rupinos plyšius lopyti, bet kaskart naujos, kaskart didesnės skylės rodos nusenėjusiame maskolių rėde, iš kurio patįs pagaliaus maskoliai išaugo. Žmonių reikalai pasididino, viešpatystės rubežiai plačiausiai išsikėtė, visas svietas toli jau nužengė progreso (paugerinimo) keliu, o maskolių rėdas palieka vis toksai, koks derėtų tikt Aprikos arba Australijos miškiniems žmonėms, menkai nuo gyvulių teskiriantiems. Maskolių vyresnybė ir pati gerai numano, koki didelę skriaudą žmonėms daro prispaudimu, bet ne nori valdžios iš savo nagų paleisti. Sunku nuo vilko išprašyti avyno lieteną, arba nuo lapės išgauti žąsies šlaunę, ne bent parako dumais parukins... Maskolių rėdas vis dar mėgina žmonėms antvilkti senobišką savo „kuzijoką“, kurs patiems maskoliams vos ant nugaras teuztelpa: kad alkunės plikos bekišinėios, rėdas nukarpo skvernus ir pridurio rankoves; kad pasturgalis nuogas pasirodo — ardo rankoves skvernams pailginti. Žmonėms gi gero apdaro (rėdo) bo truksta, tai truksta.

Rokiškys Zarasų p. Klebeno apskundimas. Seniai žinoma, kad mūsų ruskiai iš kailio neriasi, kad tiktai kaip nors kunigui įkasti. Tegul tiktai pamato ant jo koki kripštelį arba jo šešėlį, tuojau iš adatos vežimą priskaldo. Teip atsitiko neseniai ir Rokiškyje. Liepos mėnesyje pasimirė čia valščiaus tarpininkas. Jo iš namų palydėti atėjo pažįstamieji, atvyko popas maldų atlaikytų, apie namus ant placiaus prisirinko pažiopsotų daugybė žydų. Atsitiko tuotarpu pro šalį važiuoti Rokiškio prabaščiui Fedorovičiui (Kvedarui). Nabašnikas ir visos šventenybės tebebuvo viduj, todėl kunigas nė staptelėdamas, nė kepurės kilstelėdamas, o nuvažiavo savo keliu. Maskoliai vieno už tai, patįs nesižinodami dėlko, labai įpyko ir pakėlė didelį klegesį. Kartkartėmis rašė į generalgubernatorių, kad kunigas prieš visus paniekinęs jų tikėjimo apeigas. Generalgubernatoriui to ir terekė. Ilgai nelaukdamas, tuojau pareikalavo jisai nuo Vyskupo, kad Fedorovičiui atimtų kleboniją ir iškeltų kuo toliausiai nuo Rokiškio. Vyskupas vienok pirma pasiuntė komisiją ant vietos, visas tiesas iširtų, ir maskolių suktybė ant viršaus išplaukė. Parodymai liudininkų, visą tą atsitikimą savo akimis mačiusių, buvo nusiųsti generalgubernatoriui, kurs susigėdęs, kad teip greitai įtikėjo savo tarnams, nutilo, nebeturėdamas ką beatsakyti.

A. K.

Dar nuo ko mums reikia gintis?

Lenkų tamsumas. Šit ką raso lenkiškas laikraštis „Zodza“ 43 1903 m. Varšavos gub. Novonuinsko pav. vieną motiną ką tikt neištvilkę akių savo sunui užtat, kad tasai nedėlios dieną parėjęs iš bažnyčios ėmė skaityti knygą. Antra gi hoba nuėjo pas kleboną skustų savo sunaus, kad tasai radęs liuosą valandėlę mėgsta skaityti knygas. O vistat netol Varšavos dedas, netol didžiausio saltinio lenkiškos šviesos. Matyt, lenkams daugiau rupi rusinų ir lietuvių lenkinimas, negu savųjų žmonių apšvietimas.

Lenkiškųjų dvarponių rėdas. Kauno ukiškoji draugystė po trijų metų triukšmingo gyvavimo ir tuščių

plepėjimų nieko geresnio negalėjo išgalvoti, kaip įkurti naujus „obrusitelius“ pavietiniuose miestuose. Nuo naujo meto ketina toji draugystė parsitraukti iš Maskolijos in-
 struktorius ukininkus, kurie važinėsią po dvarus ir kaimus ir mokinsią ponus ir muzikus tikros (maskoliškos) ukinin-
 kystės; o už tą gerą algos reikės mokėti tris tukstančius — naujiems maskoliams atėjunams. Nutarę teip svarbų
 reikalą, suprato mūsų lenkai, kaip visuomet polaiko, juog
 padarė didžią kvailystę. Suvertę visą atsakymą už ją ant
 savojo vice-presidento Meištavičiaus, užimanė jį už tatai
 prašalinti, kviesdami į jo vietą kunigaikštį B. Oginskį. Tasai gi toks yra ukininkas, kad vieną metą sėja laukus,
 bet neatima nieko, o antra met suvisu ne sėja. Tokį tat
 gaspadorių ketina kauniški dvarponiai išrinkti sau už va-
 dovą. Begu ištiesa tarp jų yra nors vienas su sveiku
 protu?

... as.

Saugokitės cigonų — katilių! Panevėžio p. jau antri
 metai valkiojas burys turtingų cigonų katilių, pavarde —
 kviekai. Nuduodami neapsakomą dievobaimingumą ir gerus
 katalikus, iškaulija virtuvės daigtus pabaltinti, bažnyčios
 bubnus ištaisyti ir tt. Kvito neduoda, bet uždeda pinigų
 tiek, kiek nori. Už tat patįs prašo, kad jiems surašytumei
 įduotus daigtus, o ant galo, juog sulygta yra užmokėti
 po 1 r. už kiekvieną pridėtą svarą vario. Na ir atneša
 daugiau, neg dusyk tiek! Kun. T. įdavė daigtų 27 svarus,
 o sugražino jam 70, ir reikalavo 43 r. už „pataisymą“; gr.
 K. davė 80 svarų, o priėmė 145, ir reikalauta nuo jų 65 rs.;
 p. P. 61 svarą, o sugražinta 122, ir išlupta 61 rublis.
 Bailesniai ir moka, nės cigonai pakelia didelį triukšmą, ir
 baido atsiremdami ant išduoto rašto, ir ant pravos-
 launu policijos, nės ir jie esą pravoslauni iš Galicijos.

Teip kitą kartą visi turtingesnieji Telšių gyventojai,
 turėjo dikčiai jiems užsimokėti. Rodos, ir ne gudrus cigonų
 išmislas ir seniai žinomas, o vienok vis randa lėtų žmonių,
 kurie jiems įtiki. Dirba cigonai labai prastai; išbaldo su
 alavu ir dar užnuodyti gali. Saugokitės ir nė į namus ne-
 priimkite! Ar gi nėra tikrųjų ubagų, kad valketas šelpsimė?

Žydų judėjimas. Kokį tik laikraštį į rankas paimsi,
 tik apie žydus, apie sionizmą ir sionistus. Na, misliju sau,

parašysiu aš ir į Tėv. Sargą, tegu ir mano broliai žinos apie žydų judėjimą, o gal ir pasiseks. — Vyr'ai, ar jūs girdėjote, kas tai būtų žydų sionizmas ir sionistai? Klausykite! Jūs skaitėte „žydų talmudą“, na, tai žinote, kad talmudas seniai rašo, juog žydai kuomet nors užkariaus visą pasaulę, visi žmonės bus po žydų valdžia, ir teip toliaus. Ką talmudas apie žydų karalystę zaunija, žinoma, grynčiausia melagystė, ale padaryk tu ką, daugybė žydų į tai tiki, ir iš paskutinės storijas, kad kaip nors uždėti tikrą žydų karalių, vistiek, mokantį ar nemokantį rašyti ir skaityti, na ir ant galo pagalės iš to viso didelį gešeftą. Kad savo karalystę uždėti galėtų, mislijate, kad žydai griebtus už ginklą, armatų! — ne, kraują jie bijo pralieti, o gal, ant karės besant ir į akį patropiti, ir kurgi paskui bedingtų žydas su viena akimi? Tadgi žydai nutarė sau karalystę įgyti tokiu būdu, na, spēkit kokiū, ogi, ogi už pinigūs nupirkti; kad paskui ten visi žydai galėtų sutilpti, žinoma, reikia labai daug pinigų. Tad, ar girdi, jie sutarė nešti į šulę pagalvinės po skatiką, kas gauna kokį pelną, gešeftą, vėl moka. O visus tuos pinigūs deda į tautišką banką Londone. Bet visųdaugiausiai pinigū duoda žydas Herclis iš Austrijos. Jis tatai ir kitus žyodus daugiausiai prie to prikurstė. Sako jau ir dabar tame banke žydai turi sudėję keletą milijonų; o kaip sudės dar daugiaus, jie žada pirktis Siono kalną Palestinos žemėje, kame kitasyk buvo dalis Jeruzolimos miesto ir Dovydo karaliaus rumai. Sioną atsipirkę, mislija ten pastatyti puikų rumų naujam savo karaliui, o aplinkui Sioną uždėti tikrą žydų karalystę, kur paskui iš viso svieta susivažiutuų visi Leibos, Ickai, Sorės, Cipkės . . . su visa savo nauda, faigliais ir bachores. Nuo žodžio tatai „Sion“ paeina žodis sionizmas, tai yra žydų judėjimas, kad Sioną nupirkti, o sionistai tai tie žydai, kurie prie to judėjimo prisideda, kurie nori savo karalystę uždėti. Reikia žinoti, kad Sionas ir Palestina priguli turkų karaliui, arba sultanui, tad Herclis vieną kartą tiesiai prie jo ir nudrožė, derėjos — derėjos, ale jokio gešefto nepadarė. Puolė tad Herclis prie Anglijos karaliaus, kad jis padėtų sulygti, ale Anglijos karalius turi Aprikoj, dar už Egipto, kraštą, vadinamą Uganda, tai ją žydamis pirkti ir pasiulė.

Žydai dabar nei patįs nežino, ką daryti. Vieni nori Sioną, kiti Ugandą, kiti Argentiną pietinėj Amerikoj, o daugybė velitų pasilikti kur buvę. Per tatai tankiai susivažiuoja dideliais buriais pasirodavoti, paseimavoti. Pernai buvo susivažiavę Baltgudijoj Minsko mieste. (Policija prie jų nesikabinc, mat žydas, tai ne žemaitis.) O, Dievulėliau, koks ten buvo ergelis, barniai, klegesys, rodės lyg per pagautines keli velniai į jų tarpą įsisuko. Šaukė, klykė, mishdami, kad jau Palestiną nusipirkę ir savo karalystėj kugelį bekepa. Kaip tik koks drąsesnis žydelis pasakė, kad jiems ir čia gerai, ir be Siono turi gerą gešeftą, gatavi buvo tokį drąsuolį į šmotelius supurškinti, paskutinius peisus nuravėti, rodos ne žydas jiems pasipriešino, ale kiaulė kugelį ėda, kriukšėdama. Šimet buvo susivažiavę Bazilėjos mieste Sveicarijoj, ale ir ten tie patįs ergeliai ir barniai. Viso labo jų buvo ten į 700, o ant pirmos vietos Herclis. Ar žydams pasiseks kada Palestiną nupirkti, aš labai abejoju, ale jei iš tiesų žydai kur-nors nubiltų, begalo iš to butų mums džiaugsmas. Kitų karalysčių žydai gal ir laukia savo karalystės, ale Lietuvos žydai — nelabai, nės jiems ir čia gerai, pakol lietuviai tebėra tamsūs ir savo kruviną pročę atiduoda jiems. Viskas pereina per žydų nagus. Linai, javai, kiaušiniai, avys, arkliai — parduodami žydams už pusę prekės. Kad ne talmudas, ir kiaulės kliutų į žydų vergiją. Prireikė tam druskos, degtukų, gijų, gelžies, vėl visi traukia prie žydų, dvigubai — trigubai permokėdami. Ir vogti žydams čia bepigu, nės patįs uridinkai tame amate tankiai jiems padeda. Ir kam jiems dar Palestina!

Išeitų žydai iš Lietuvos tuojaus, kad mės lietuviai labiausiai kiltumem prie prekystės, patįs uždėtumem pavienias arba bendrystės krautuves, viską pirktumem tik nuo saviškio, visad apsieitumem be žydų tarpininkystės. Nereikėtų pelno po Ameriką jieškoti. Argi nebutų gerai, kad miestuose ir miesteliuose gyventų lietuviai, sodose lietuviai, dvaruose lietuviai, amatninkai, fabrikantai, perkėjai vis lietuviai ir lietuviai ir lietuviai, visur skambėtų tik lietuviška kalba...

R. M.

Ukmergė. Ko ugnis nesudegins, kandis ar rudis nesuės, ko neprietelius neišplėš, uą žydas išvilios nuo žmogaus. Toks žydas nuo neatmenamų laikų gyvena Laicių sodžiuje. Nesamprotauk, skaitytojau, buk laitiečiams Mauša kvėpia, jie kaip saulės užtekėjimo laukia, kada jis bus prašalintas iš sodžiaus; bet žydo užtarytojas ir globėjas yra P. V. . . kas, tikriaus sakant jo uošvė, nuo kurių turi užėmęs dubą trečioje ar antroje ailiuje. P. Mis. . . tienė teip pamėgo Maušą, kad be jo nebegali gyventi, gird, mėš pasenome čia gyvendami, jis iš miesto atveža, ko reikia dvarui, nors vidurnaktyje, šeimyną apklausinėja, žodžiu sakant visur dešinė ranka. Teip išrodo, kad atimi Maušą, atimk ir dvarą. Mano mislia, tokį mylimąjį geriausiai parkraustiti į dvarą arčiaus prie savės, neg laikyti sodžiuje, su laiku ar neatitektų jam dvaras, kaip ukininkų dubos. Laitiečiams žydas biauriausiai įkerėjo: žydas, vaikams už vogtus kiaušinius popirosus parduoda, šeimyna neša pasislėpus ukininkų grudus, paikesnė gaspadinė, nematant vyrui, su juomi manikauja, o, žinoma, visus nuo mažo liki seno vilioja su arielka. Dvi ar tris dubos stačiai pranyko iš priežasties žydo, visi gi čia smarkiai pakrypę doriškiai ir medegiškai. Viena kartą, atgal pora metų, visi kaip vienas sukilo prieš Maušą, pasijutę negerai teip esant, išrinko pasiuntinius, ir vyrai ir moterį su ašaromis prašė P. V., kad prašalintų žyda kuo veikiausiai iš sodžiaus, nuo savės prižadėdami ištaisyti kelią į bažnyčią savo geriausiam ponui. Bet kas tau duos, uošvė p. M., užgirdus jų reikalavimus, klaiku jai pasidarė, joku budu neprileido pasiuntinių prie žento, kurs tą dieną truputį negalavo; išvadinus chamais, išvarė pro duris. P. V. uošvės perkalbėtas greit atvyko į kleboniją parsigandęs, buk kurs ten iš kunigų, žinoma litvomanų, sukėlęs žmones prieš dvarą. Klebonas ar bijas litvomanų, nemažai inirto. Ištyrus visą dalyką, žydas, kaip ir buvo, paliko sau sodžiuje liki šiai dienai, gal dėlto, kad ne litvomanas. Broliai laitiečiai! gražiai pradėjote, mokėkite ir užbaigti! Prašykite, kur tik pasitikę p. V., kad iš sodžiaus iškeltų Maušą, šaukities prie savo geriausio džiakono, apkabinkite jo kojas, tas teip meilus senelis jūsų neapleis,

gelbės kiek galėdamas, skųskitės J. M. Šviesiausiam musų Tėvui Vyskupui, gal p. V. užgirs jo augšto balso, kurs kaip žinoma, yra geru kataliku. Jei vaikas neveikia, motina jį užmiršta.

Jei dar porą metų užsilaikys tarp jūsų tas žydas, užtikrinu, visi pakliusite į vergiją šetono ir žydo. Ką nuo jūsų jis neišvilios, pabaigs viloti nuo jūsų vaikų. Neabejotinai skaitėte apie varžų žydą, kurio ten nebėra, jei tokiais dar neeste, tai busite. —

Keliaudamas po svietą išsišnekėjau su vienais ponais Ch. iš Minksno valdybos dvaro V. Jie man apsakinėjo, kaip seniaus jų dvarą viešpatavo žydai: žydas pienininkas, žydas sode, žydas perka, žydas parduoda, žydas ir tikt žydas. Šendien virto visai atbulai: katalikas ir tiktai katalikas visame dvare, nės niekas teip piktai nevilioja ir neapjuokia kaip žydas. Pienui nusipirko centrifugą, sodą nusamdo katalikas, daugiau užmoka ir ne teip išlaužo sakas. Apart to uždėjo dirbtuvę krakmolo, pats ponas savo kaštu išmokindamas tam tikrus žmones to amato. Visa apylinkė dabar džiaugiasi, nės prekė bulbų pašoko dvigubai. Artimesnieji sodžiai pelnyja prie transportų. Krakmolas daugiausiai parduodamas Varšavoje, sviestas ten pat siunčiamas. Paminėtina dar, kiek tai dvaras pelnyja sušerdamas liekanas gyvuliams. Dėlkogi musų ponai ne tokie! Kadagi musų ponai susipras, kad žydas tai dėlė, kuri musų visų kraują siurbia! Skaudu taryti, išrinktieji sunys Lietuvos duobę jai kasa! —

Tarp nelaimių Ukmergės galiu priskirti, juog Ukmergės miestas turi septynis žydus privatiškais advokatais prie teisdario ir teisdarių suvažiavimo (sjezdo). Žinomė, ką gali veikti vienas žydas, tai ką bekalbėti apie suktybes septynių! Savo draugus katalikus pasirupina kuo greičiausiai prašalinti nuo tiesų, kad sude patįs vieni galėtų viešpatauti ir lupti žmones pagal savo noro. Prisiektu advokato Ukmergėje visai nėra, nors butų neapsakomai reikalingas ir galėtų gražiai pragyventi, pelnydamas po keletą tukstančių ant metų; po tiek pelnyja privatiški advokatai katalikai. Musų jaunimas vargsta po miestus arba Rusiją, palikdamas savo brolius vergijai žydu. —

Prekstė Ukmergėje bemaž visa žydų rankose, didesnės krautuvės, taip sakyti, nėra katalikiškos. *Kaukas.*

Smilgiai, Panevėžio apskr. Garbė Mediniškių sodžiui, kad susipratote ir išvaikėte žydą nuo savęs! Teisybė, pavargote, užtat turėsite ramumą ant visados. Broliai, visi tikt bukite drąsus, greit nė vieno žydo neliks po sodžius — ir dušiai bus gera ir kunui!

Nauja karalystė. Vienos karalystės žūsta, kitos ant jų vietos dygsta. Bet Aprikoj nauja karalystė išdygo ten, kur pirmiaus jokios nebuvo. Mat, buvo šitaip. Tulas prancuzas Lebodi, tėvui mirus, apturėjo labai didelį turtą, ir didžią cukraus pabirką. Tas tatai prakultgalvis prancuziukas, pardavęs pabirką, pasidirbino laivus, nusisamdė 4 šimtus kareivių ir su jais nuplaukė į Apriką, į smeltėtą Sakaros šalį, kurios gyventojai niekam nepriklausė. Lebodi apsigarsino jų ciesaumi esąs, gyventojai jam pasidavė be karės. Dabar tasai prancuzas jau stato sau ciesaoriškus rumus ir džiaugias, kad taip pigiai karalium paliko. Ale, mat, jisai mokėjo rašyti ir skaityti, o jo naujieji padonieji — ne, tad ir davės be karės apgauti. O mes, broliai lietuviai, juk norime savo tautystę paturėti, taigi visomis sylomis lietuviškai švieskimės, skaitykim knygu kuodangiausiai, išmokim lietuviškai rašyti, o jokie obrusiteliai, lenkintojai neįveiks mūsų! *R. M.*

Lietuviškos spaudos klausimas

jau yra ministrų komitete, į kurį Vilniaus gen.-gubernatorius Mirskis rašęs neseniai, idant komitetas pasiskubintų su galutiniu to klausimo išrišimu. Lenkiškoji mūsų dvarponių partija siuntusi, kaip girdėti, kunigaikstį B. Oginskį pas Mirskį ir pas ministrą vidaus dalykų su perstatymu, kad lietuviams neleistų maldaknyges ir kalendorius spauzdinti. Tatai mūsų prieteliai! *Snipukas.*

Spaudos klausimas, visi pasakojo, busias išrištas vėliausia lapkrietyje mėn., o štai jau ir sausis, o kaip nieko nėra, taip nieko. Jau matyt mums tik akis nori apvilkti.

Geresnis žvirblys, anot to, rankose, neg gervė debesyse. Geresnis Prūsų laikraštis šendieną, neg prižadėti knygų vežimai — už šimto metų! Imkime gi, ką galime gauti, o ne ko širdis trokšta!

Reikalavimas.

Teko mums skaityti „Tėvynės Sarge“ Nė 7—8 Šatrijos Raganos pašnekėjimą apie tėvynės meilę. Labai geistina butų, kad tas dalykas atskirose knygelėse plačiai pasklystų ir kiekvienoje lietuvių grįčioje atsirastų. Seniai jaučiame reikalingumą tokio veikalėlio. A. K.

Redakeijai prisiūstos knygos.

1. Varpas, 1903 m. Nro. 12.
2. Naujienos, 1903 m. Nro. 11—12.
3. Ukininkas, 1903 m. Nro. 12.
4. Dykaviečių apmedžiavimas (patarmės ukininkams). Tilžė 1903 m., 30 kap.
5. *Žemaitė*: Sodžiaus vaizdeliai (apysakos iš sodiečių gyvenimo). Tilžė 1903, 5 kap.

Atsakymai.

Kupročiui. Jūsų korespondencija apie Slabodką lietuviams ne bus žingeidi, dėlto ir netalpinsime.

Pareiviui. Tamsta mėgsti daug rašyti, prašom pasirinkti geresnę medegą, nės atsiūsta korespondencija iš Pobrežės niekam netinka.

P. Maišiniui. Iš Jūsų straipsnio „Kokių tik nėra atsitikimų ant svieto“ — nieko negalėjome pasinauduoti. Rašykite trumpiau, o Jūsų straipsniai galės būti geri.

P. Užlupiui. Tamstos darbas dar vasarą įduotas menkos tėra vertės. Verčiau parašykite kokį straipsnelį apie ukės reikalus.

P. Lietuvėliui. Už korespondencijas labai ađiu, tik kad butų bent kiek svarbesnios.

P. Galvočiui. Ađiu už žinias, rašykite daugiau. Tų negalėjome spaudinti.

P. Laukiniui. Straipsnis „apie reikalavimus darbininkų nuo ukininkų“ yra stačiai spausdinti negalimas, nės butų neteisingai teip varžyti ukininkus, kaip tamsta suvaržai; teip duokim, nedaleisdams jiems nieko parduoti be žinios berno ir tt.

Godotiniems Sargiečiams. *Atskaitą paduosime antrame T. S. numeryje.*

Atsakąs Redaktorius **J. Lapinas**, Tilžėje.

Raštus, rankraščius ir pinigus siųsti pas p. prabaščių
O. Hinzmann, Bilderweitschen bei Eydtkuhnen Ostpr.

Spauzdinta pas **J. Schoenkę**, Tilžėje.